

నీతికథావల్లరి

పూర్వకవికృతంబులగు కేయూరబాహుచరిత్రము,
సంచలత్రము అనుగ్రంథములనుండి యేర్పిరికూర్చిన

(పద్యకథలు.)



మొదటికూర్పు 1000.

మేనేజరు

ఆంధ్రప్రచారిణీగ్రంథనిలయము,

పిఠాపురము.

1927.

[వెల 0—8—0.]



పి తా పు ర మ్ము.

శ్రీ విద్యజ్ఞాన మనోరంజనీ ముద్రాక్షరశాల,

౧౯౨౬.



పీఠిక.

—••••—

విద్యార్థుల కుపన్యాసరూపమున విషయమును బోధించుటకంటె గణాంకమున బోధించుట సులభముగానుండును. అట్టికథలను గొత్తగవ్రాయుటకంటె బూర్వకపుల కావ్యములగోని కథలను బోధించుటవలన గావ్యగుణమునందధికశౌరవము గలుగఁగలదు. కావున బూర్వకపులగ్రంథములలోనుండి మేమీ నీతికథలు విద్యార్థుల కధికోపయోగకరంబులుగా నుండునని యెంచి యేర్చి కూర్చి ప్రకటించితిమి. విద్యాధికారులు మాయుద్యమము నాదరింపవలయు నని కోరుచున్నాము.

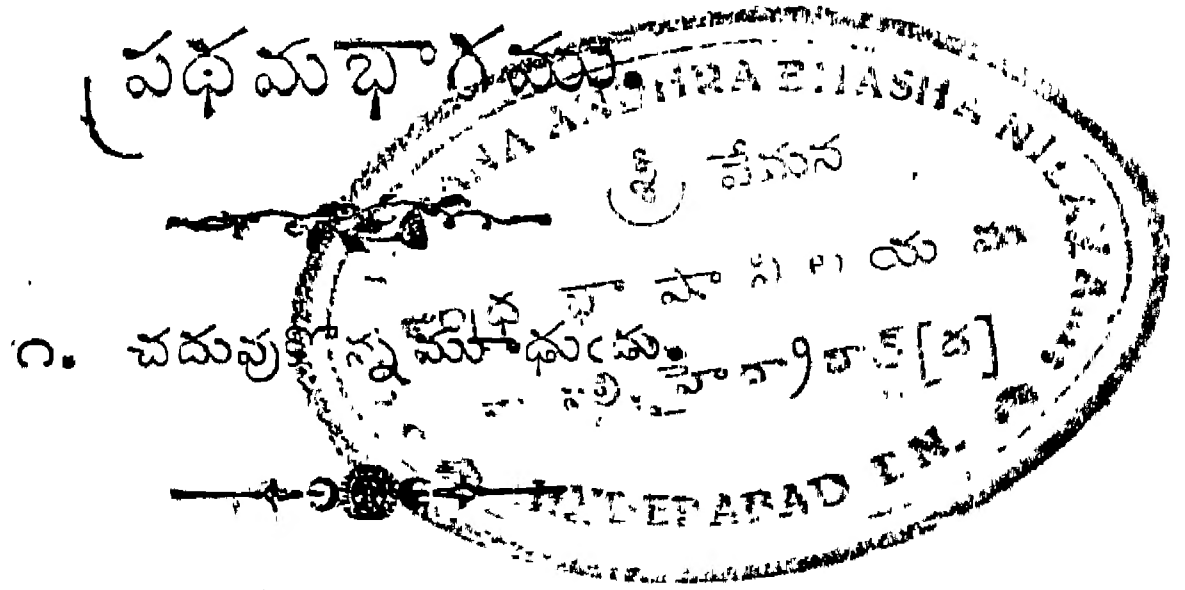
ప్రకాశకుఁడు.

విషయసూచిక.



౧ చమత్కౌష్ఠ మూఢుఁడు.	౧
౨ పోరునష్టము.	౩
౩ అకారణకలహము, ఆత్మవినాశము.	౫
౪ దుష్టుని దూరము చేయవలయును.	౭
౫ క్రూరులెప్పుడును గృతఘ్నులే.	౧౪
౬ అల్పులుపకారులనే యవమానింతురు.	౧౯
౭ లోభము నాశనహేతువు.	౨౫
౮ అతివ్యయ మాపదకు మూలము.	౨౬
౯ అవివేకులకు హితముదేలుపుటగూడ హానియే.	౨౯
౧౦ సుమతిపగమేలు విమతినెయ్యమునకంటె.	౩౩
౧౧ చెఱుపఁదలఁచువాఁడే చెడిపోవును.	౩౬
౧౨ మతిమంతులుసాయముచే శత్రులజయింతురు.	౪౪
౧౩ మొగమాటము ముప్పదెచ్చును.	౪౮
౧౪ దుష్టుల నమ్మియు నమ్మకుండవలెను.	౫౧
౫ కారణములేనిపని చేయరాదు.	౫౬
౬ స్వయంకృతాపరాధము.	౫౮
౭ వంచకుని వంచించియే శాస్తి చేయవలయును.	౬౦
౮ ఘటబలముకంటె బుద్ధిబలమే ఘనము.	౬౫
౯ క్రూరులనడుమ సాధులుమననేరరు.	౭౦
౧౦ సాపము బ్రద్దలుగాక మానదు.	౭౯

నీతికథావల్లరి



క. గార్గ్యఁ డనువిప్రుఁ డొకరుఁడు
దుర్గారాధనముఁ బెక్కుదొసఁగులఁ బడుచున్
దుర్గాటవిలోఁ జేయ ని
రర్థగఱిఁ దన్నుఁ జూచి యాయంబికయున్.

1

క. వర మడుగు మనిన మ్రొక్కుచు
సరభనమగుకాంక్షతోడ సంజీవని ని
ర్భరకరుణ న్నాకొసఁగుము
పరమేశ్వరి యనినఁ గొన్ని పచ్చనియాకుల్.

2

చ. తలఁచినమాత్ర నాత్మకర
తామరసంబున నున్న వాని ని
ములఁ గృపఁజేసి వీని రస
ముం బయిపైఁ జిలికింపఁగా శవ

మృతకుచు బ్రాణముల్ గలిగి
ముంతటిరూపము వచ్చి తేజముం
బలమును జెంది పూర్వగుణ
భంగిఁ జరించుట కల్లు నెల్లెడన్.

క. ఎండవు తఱుంగ వనుచు నిడి
చండిక పొడఁగానరాక చనుటయు మదిలో
నిండిన సంతసమున వి
ప్ర్రుం డవికొని యాత్మపురము త్రోవనొకరుఁడున్.

4

చ. చనునెడ నిర్మనుష్య మగు
చక్కటి నప్పెనుగాన నెండిపో
యిన యొకపుండరీకశవ
మీరమువెల్పుల నున్నఁ జేరఁగాఁ
జని తనకన్నయాషధము
శక్తి నిజంబుగఁ జూడ నెంచి చే
త నలఁపి యాకులం బసరు
దానివయిం బిడిచెం గుబుద్ధి యై.

5

. పిడిచిన నేమిచెప్ప నతి
భీకరదుస్సహపుండరీక మ
ప్పుడ తన నిద్ర మేల్కొనిన
గాలిక మోగుచు బిట్టి లేచి య

జ్వేడఁ గగువిప్రుఁ గూయిడఁగఁ

జేసి మృతుం బొనరించి మ్రింగె మే
ల్వడసియు బుద్ధిచాలనియ

భాగ్యులు తత్ఫల ముంధనేర్తులే.

6

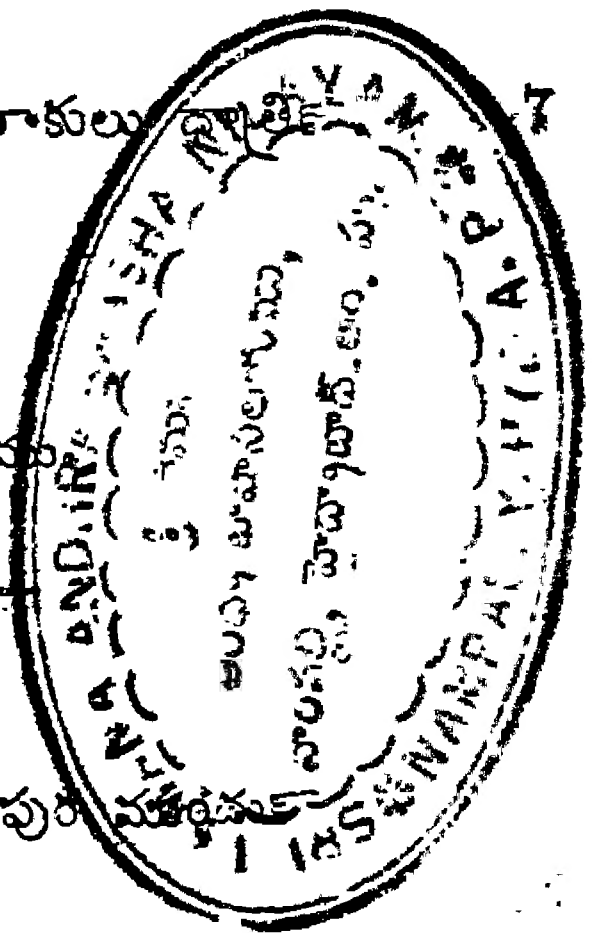
మతియ కళాకృషిబీజము

మతియ తనఫలప్రదక్షమాజము తలఁపన్

మతియ చెలి మతియ చుట్టము

మతిహీనులు చూడ మొరడుప్రమాకులు

౨. పోరునష్టము



నర్మదతటమున హింసా

కర్మం బొరు లెఱుంగకుండఁ గాపుర ముండు

ధర్మమునఁ జరించు కపట

ధార్మిక మొక్కపులి యొక్కతఱుకుంజమునన్.

I

ఇట్లు వర్తింపుచుండ నొక్కనాఁ డవ్వనంబున మృగంబు
లెల్లఁ బెద్దయు నమ్మితమ్ముఁ బరిపాలించుట వేడిన సది
యును హింసాధర్మంబున డండనం బొనరింపంగాని న్యా
యాన్యాయంబులు నిర్ణయించి మిమ్ముఁ దగుల్లంగి శిక్షిం

పఁగలవాఁడ ననియె నవ్విధం బట్లు చెల్లుచుండ నొక్క
నాఁడు. 2

క. ఒక్కయెడం దమహో నొక
బొక్కకు వా దడిచి శశకముఁ గపింజలముం
గ్రొక్కునఁ బఱతెంచి పులికి
మొక్కుచు నిజవాద మిరువురుం జెప్పటయున్. 3

వ. ఆవ్యాఘ్రుంబును వానితోడ. 4

గీ. ముదిసినారము కానము మున్ననోలె
శ్రీవణములు దూరమును వినుశక్తి లేదు
కదియఁ జనుదెంచి చెప్పఁడు కార్యమనుమా
నవియఁ దేకువమాలి డాయంగ నడువ. 5

క. ముందటికాళ్ళం గొని యా
కుందేలుం గైదుఁ బట్టికొని గొంతుక నం
దంద కఱచి భయించి య
మందప్రీతిఁ బులి శౌర్యమత్తమై యుండెన్. 6

క. అలఁతు లగుకార్యములు ఘన
ములునేసి చలంబుపేర్మిఁ బోరఁగ నది రా
జులచెవులఁ బడ్డ నిరుదెఱఁ
గులవారికిఁ జాల గీ డగుట నందియమే. 7

3. అకారణకలహము, ఆత్మవినాశము.

క. ధరణిపయి లాటనరపతి

పురిఁ దేనియ నమ్ముకొంటకు బోయలపల్లెం

జరియించుచుండువాఁ డొక

పురుషుం డది యొక్కకలశమునఁగొని కడఁకన్. 1

వ. అరిగి యానగరంబున నొకసన్నపు వీధియందు. 2

ఉ. తేనియకుండ మోచికొని

దిక్కులు నాలుగు బిక్కచూడ్కి నే

దేనియుఁ జూచుకొంచు నొక

యేనికకట్టెదుటన్ మదాంధమై

రా నచటం దొలంగెడు పు

రంబుజనంబును జూచి భీతుఁ డై

తానును నుత్తరించుచుఁ బ

దంబులు తొట్టపడంగఁ బొలుచున్. 3

గీ. వడఁకుఁ గొని నిలవఁ ద్రొక్కని యడుగుకొంత

జాతి మ్రొగ్గతిలంబడఁ బొలుటయును

నిండి మూఁపునఁదాల్చిన కుండఁ తొలఁకి

యొలికె మధుబిందు నొకకొంత యుర్విమీదన్ 4

సీ. ఆతేనెబ్బొప్పిన కచట నీగలుముసి

రిన వానిఁ బట్టంగ నని కడంకఁ
జేరె నచ్చటి కొక్క చెలఁది, యాచెలఁది మ్రిం.

గిన బల్లి నొకపిల్లి దినియె, సంత
నాపిల్లిఁ గఱచె రాజాధీన మగువేట

కుక్కయొక్కటి, దానిఁ గోప మడరఁ
బొడిచె బిడాలంబు, నొడయనినగరికు

క్కలవారు చంపిరి కడఁగి దాని

గీ. దాని నాడవారు తవిలి చంపించిరి

కుక్క, నూతఁ గినిసి కుక్కవేట

కాండ్రు రందఱేగి కత సవిస్తరముగ

నృపతితోడఁ జెప్ప నృపతి యలిగి.

మ. తగ పూహించక యూరివాడప్రజలం.

దాఁజింపఁగాఁ బంచినన్.

జగతీవల్లభుఁ డై ననేమి యని యు

తాహించి సన్నద్ధులై

నగరం గొల్పిరివార లొక్క దెసయై

నానా యుధోపేతులై

తెగి భూపాలక సేనఁ దాఁకిరి మహా

ద్రుచేకంబుతో నార్పుచున్.

ఉ. రెండు తెఱంగుమూకలును

రిత్తకు రిత్త చలంబుపెంపునన్
భండన ముగ్రిభంగుల నొ
నర్పంగఁ బెక్కులు ద్రెల్లెఁ బీనుఁగుల్
కండలుఁ బ్రేవులుం గలసి
కాలువలై యెసలారె నెత్తురుల్
కుండలచారుమస్తములు

గుప్పలుగట్టె పురంబువీధులన్.

వ. అట్లగుటంజేసి.

క. కడుసన్నపుఁగార్యము నె
క్కుడురోసముతోడఁ బెనఁగి కుమతులు మహాభ్యం
బుమగక పెద్దయు సేగిం
బడుదురు చుమి లాటనృపతిపౌరులు వోలెన్.

ర. దుర్జనునిదూరముచేయవలయును.

సీ. ఒకపర్వతముమీఁద నొప్పెడుకొలనిలో

నంచలు కొన్ని యిచ్చానువృత్తిఁ
బగ లెల్లి విహరించి భానుఁడు గ్రుంకంగఁ
బాపాత్ములకుఁ జేరఁ బ్రాకరాని

యన్నతోన్నతమగు నొకగండళిలయందు
 రే లెల్ల సుఖలీలఁ గ్రాలుచుండు
 నట్లుండఁ దద్ద్రహణాపేక్ష నొకబోయ
 తెంకిపట్టరసియుఁ దేటిచూడ

గీ. లేక యరిగెను నొకనాఁడు కాక మొకటి,
 పొద్దుగుంకిన నచటుగాఁ బోయిపోయి
 ఖగనినాదము విని వాని గదియవచ్చి,
 యుండుటయుఁ దానిఁ గని హంసయాధ మెల్ల.

ఉ. ఎచ్చటనుండి యెచ్చటికి
 నేగెద వేమిప్రయాజనార్థ మై
 యిచ్చట నిల్చి తీవనిన
 (నేటి తినంజని కుక్షినిండఁ గాఁ
 జెచ్చెర నున్ని పట్టునకుఁ
 జేరఁగఁబోయెడిప్రొద్దులేమి నా
 కిచ్చట నుండఁగా వలసె
 నిట్టిది నావిధమంచుఁ జెప్పినన్.

క. అగుఁగాక నిలువు మనిహం
 సగణం బంతయును బలుక సంకటపడుచున్
 సుగుణుఁడు మతిమంతుం డనుఁ
 తగవెఱిగినయంచ యొకటి దా నిట్లనియెన్.

గీ. సబము నెంగిల్లు దీనిభోజనము క్రూర
మిట్టియెగ్గులు వేయును నేలచెప్ప
ఖగములంచుఁ జండాలుఁడుకాకమనుట
కడుఁబ్రసిద్ధంబుఁగాదె యానొడువువినరె.

4

క. వల దీరే యిది మనకడ
నిలిచినఁ గీ డొందు మనల నేఁ జెల్లిటిలో
పలఁ జేరకున్నఁ గాలము
తలనైనను జేరు నింత తథ్యము నుండీ.

5

వ. అనుటయుఁ గార్యం బెఱుఁగనితరుణమరాళములు కొన్ని
యమ్మతిమంతునుద్దేశించి.

6

గీ. ఇంతవల్లువాద మీకాకి యొక్కటి
యొక్కరాతిరిచట నున్నమాత్రఁ
గీడు సేరు ననుచుఁ గీనువగొట్టుట
యిద్దివెఱువు గాక యెఱుక యగునె.

7

క. పెక్కులు బుద్ధులు గలచిన
నెక్కుడు భయమనుట నిక్కమింక బహుశ్చల్
తక్కు మిదియుఁగా కిది తా
నెక్కడికిం బోవుఁ దిమిర మిప్పుడు రాఁగా.

8

క. అని పలికి దాని నుండం
బనిచి యభీష్టంబు లైనఫలములచే భో

జనమొనరింపఁగ నుండఁగఁ

దనయిమ్ముల వాయసంబు దగ నివసించెన్.

9

వ. ఇట్లు వసియించి.

10

గీ. అచట రెట్టఁబెట్టి యర్కోదయము గాఁగఁ

దడయకరిగెనంత దానిరెట్ట

శిలలసంధిఁ బొంద మొలచె నది దొకవట

భూజఫలములోని బీజముండి.

11

మ. అది నానాటికిఁ బేర్చి శాఖల విహార

యస్పర్శ మై యుండఁగాఁ

బదియేండ్లం జనునంత నూడలు కడుం

బల్పారి వర్ధిల్లుచుం

గదిసెన్వచ్చి యధిత్యకాతలమువం

కన్ మానఁదాఁ బ్రాణియ

భృదితానంది కిరాతుఁ డొగ్గెనురు లా

భూజంబునం దెల్లెడన్.

12

చ. ఉరులు కుజంబునం గలయ

నొగ్గి నిషాదుఁడు చన్నమీఁద భా

స్కరుఁ డవరాడిఁ జేరె జల

జాతవసంబులఁ గ్రీడ మాని స

త్పరిగతి మీఱి మీఁదికి సి

తచ్చదముల్ చనుదెంచి యాఁగి వా

గురికలఁ జిక్కి యన్నియును

గుందుతఱిక్ మలిమంతుఁ డిట్లచున్.

13

మ. మన కీపాటులు వచ్చెఁ జూచితిరె నా

మాటల్ వృథాహంకృతిన్

వినఁగా నొల్లక యల్లరాత్రీ యిచటన్

మీ రెల్ల వాదాడి యుం

చిన యాకాకమురెట్టలో మొలిచి హె

చ్చెం జూవె యీమఱ్ఱి డి

గ్గిన యాయూడలఁ బ్రాకి కాదె మన కొ

గ్గెం బోయఁ డీజాలమున్.

14

క. తగువానిపలుకు నేయుట

తగవెఱుంగక యడిచిపడమి తమవారలతో

సగుణత్వము గొను టుత్తము

లగుణము లటు గామి యరయ నధమగుణతీరుల్.

15

చ. అనవుడు నంచ లిట్లనుమ

హాత్మ భవత్ప్రతిభావిలంఘనం

బున మన కిట్టికీడిపుడు

పుట్టె నుపాయము కల్మి దీనిఁ బా

పనలవిమోనిఁ బాపి హిత

బంధుల నిన్నును గాచికొమ్ము నీ

పనిచినయట్ల చేసి భట

భావముఁ జొందెద మెల్లవారమున్.

16

వ. అనుటయు మతిమంతుం డిట్లనియె—వరస్పరవశ్య లగు
బంధువు లాపద గడవవచ్చు నింకనైన మదీయవచనంబు
లంగీకరించెదరేని వినుం-డని మతిమంతుం డిట్లనియె. 17

నీ. కంఠమూలంబునఁ గదిసినయీయురు

లూడిచికొనిపోవు యుక్తి లేదు

గాని చావక యుండఁ గల దుపాయం బైక

మత్యంబు గలిగిన మనకు నెల్ల

నెట్లన్న నిజ్జాల మొడ్డినవేటకాఁ

డేతెంచు నిందుకు వేగ తడయ

కప్పుడు మనమెల్ల నవగతప్రాణుల

కరణి నుండినఁ జాలు నురులఁ బాపి

గీ. చచ్చినవి మున్న యని తాను జంపు టుడిగి

వటముక్తింద నన్నిటి దిగవైచు వాడు

డిగ్గ నరుదెంచుతఱి గని దిగ్గనంగఁ

బాటిపోద మెవ్వరమును బట్టువడక.

18

వ. అనుటయు సంతసిల్లి మరాలంబు లన్నియు నిదిలెస్సమతః
బని నిశ్చయించి యమ్మతిమంతునుపదేశంబున సట్లయు
డునంత.

19

గీ. వేగుటయు వచ్చి బోయ యవ్విహగయాధ
మున్నచందంబుఁ గనుఁగొని యుల్ల మలరఁ
గెడసినవి పులుఁగు లురులచే మెడలు బిగిసి
యనుచు వట మెక్కి డిగవై చె నంతవట్టు.

20

క. ఒకఁ డొకఁడు డిగ్గవై వఁగ
సకలంబును బ్రోవు గట్టి సంభ్రమమున ని
ల్వక చనె మతిమంతుఁ డొకఁడు
నొక కడపటిశాఖయందు నురి నుండంగన్.

21

గీ. ఆతనిరాకఁ దలంపక యధికభీతిఁ
బోవుటయు తిచ్చవడి ముండపులుఁగు లకట
మోనపుచ్చెర నన్నని డాసి బోయ
యలిగి మతిమంతుమెడ బిగ్గ నులిమి చంపె.

22

క. మతి ధృతి లేనివెడంగుల
మతి గఱపినసుమతికిం బ్రమాదము వచ్చున్
మతి గఱపిన మతిమంతుఁడు
సితచ్చదోత్కరముచేతఁ జెడ్డవిధమునన్.

23

క. మతిమంతుం డవ్విధమున
హతుఁ డయ్యెం దక్కుఁగలుగు హంసలు దుఃఖా
యతనంబు లయ్యెం దముఁ గు
త్సితకాకం బొక్కరేయి సేరినకతనన్.

24

౫. కూరులెప్పుడును గృతఘ్నులే.



శా. లీలానిర్జితసర్వజంతు వన బ
 ల్మిక బేరుకొన్నట్టి శా
 ర్దులం బొక్కజరన్మృగంబు నొకచో
 దుగ్ధాంతమై వేసి త
 త్కీలాలం బది మున్ను గ్రోలి యుదరో
 ద్దీవ్యద్భుభుక్షానల
 జ్వాలల్ తన్నలంపంగఁ దల్చె శితమాం
 సం బొంది భక్షింపంగన్.

1

ఉ. కోటలసంధి నెంపములు
 గుంకిన నంత దినక్రిమంబునన్
 మీటిననొవ్వి భుక్తి గొన
 నేరక యాననగహ్వరంబునం
 గాతెమలాలతోడఁ బులి
 గ్రచ్చటి లోఁబడియుండ మానిపైఁ
 నూటినవంత నొక్కద్రుమ
 కుట్టవిహంగము దాని కిట్లనెన్.

2

ఉ. నొవ్వియలంపఁ గూసెదవు
 నో నొకమాటును మూయ వేల్చొకో
 తివ్వలు కాలఁ జుట్టినను
 ద్రొంపఁగలేవు తరక్షునాథ నీ

ప్రథమభాగము.

కివ్విధ మైనయాపదకు

నేదికతంబు విధాత యక్కటా.

యెవ్వరి నెట్లు నేయఁడు వి

హీనమతిం బ్రతికూలుఁ డైనచోక.

3

క. అనుటయు దానికిఁ జెప్పెం

దనపొందినవేధ పులి; యుదారోపాయం

బునఁ దీనిఁ బుత్తు నేమే

లొనరించెద వని విహంగ మొయ్యనఁ బలికెక.

4

చ. అనవుడుఁ జిత్రకాయము ప్రి

యంబున నట్టిదయేని నొక్కమే

లని మితిసేయనేమిటికి

నాప్తసఖుండుగ నిన్నుఁ జేసి యే

వనమున నేమిజంతువు న

వారణఁ జంపిన మాంస మర్థముం

గొను మని యిత్తు నేహితముఁ

గోరినఁ జేయుదు నీకు నెచ్చెలీ.

5

క. నావుడుఁ బెద్దయుఁ విప్పగ

నీవదనముఁ దెలుపు మనుచు నియమించి దురిం

తావిర్భావితసాహస

మై విహంగం బండుఁజొచ్చె నతినిపుణతతోన్.

6

గీ. దంష్ట్రీకలు పాదమునఁ గొని తన్ని సంధి
నున్నయెముకను సంచున నూఁది పట్టి
పాపి కడిలిచి పెరికి యాపక్షి యధిక
వేగమునఁ బులివాఁగడ వెడలిపోయి.

7

క. ద్రుమశాఖనెక్కి యెముకను
నుమిసినఁ బులినోరు నొవ్వియుడిగి మఱి దిన
క్రమమునఁ బుండాటిన నొ
క్కొమహామృగమును వధించికొని యొకచోటన్.

8

క. నమలంగా నచ్చోటికి
ద్రుమకుట్టము వచ్చి కట్టెదుట నిలిచి మృగో
త్తమ నాభుక్తికిఁ దగుమాం
సము వెట్టుము పలుకు మృదువచనములు నాతోన్.

9

. అని పలుకుటయు.

10

. నీ వెవ్వరు మాంసం బే
లా వలసె న్నీకు నేను లంచము వెట్టన్
నీవు పులుఁగ వే మృగపతి
నావచనమ్ములఁ బ్రయోజనము నీ కేలా.

11

క. అనవుడు నెఱుఁగవె నన్ను వ
దనకుహరములోనఁ జొచ్చి చాడలయెడ నా
టినశల్యముఁ బెరికిన చెలిఁ
జనునే నను మఱవ నీకు శార్దూలపతి.

12

శ. అనుపలుకువినినవ్వుచునది యాద్రుమకుట్టంబుతోఁజ్జనియె.

గీ. కాయ లుడివోయినట్టి వృక్షంబుఁ బాఁడి
యెల్లఁ గడచిన ధేనువు నేఱుఁ గడపి
నతఁడుఁ గార్యము దీర్చినయతఁడు నపుడ
గాని యాదరణీయులు కారు పినప.

14

వ. అది యెట్టిదనిన వినుము.

15

మ. విషినాంతర్బహునత్వఘాతుకుఁడ నై

విఖ్యాతకృత్యుండ నై

కృప యొక్కింతయు లేని నావదనముం

గ్రీడారతిం జొచ్చినం

గుపితత్వంబున మ్రింగినం జనఁగ నీ

కుం గ్రమ్మఱుం గల్గునే

యుపకారం బన నింతకంటె మఱియిం

కొం డెద్ది యూహింపుమా.

16

వ. అని యిట్లావ్యాఘ్రంబు ప్రలాపింప నప్పటికిం జేయునది
లేక ద్రుమకుట్టంబు తొలఁగిపోయి యాత్మగతంబున. 17

క. ఇలపైఁ బాదాహతమై

తలవట్టెడు నెగసి ధూ? తా నొకరునిచే

నలఁపఁబడి వాని దొడతం

దలకీన యచ్చెనటికంటెఁ దక్కువ కాఁడే.

18

మ. అని చిత్తంబునఁ దెంపుఁజేసికొని రో
 పాధిష్టమై పొంచి కీ
 దొనరింపం దటి వేచి యుండి విహగం
 బొక్కింత యాలస్యమూ
 నిన శాస్త్రాలముకన్న వో, బొడిచి పూ
 ర్ణ భూతసంతోషమై
 చని భూజాగ్రముఁ బొంది యిట్లనియె హా
 స్యప్రౌఢవాక్యంబులన్.

క. వింటే మృగమా పోయిన
 కంటికి వగవకుము రెండుకన్నలు-వొలియం
 గొంట యుడుగుటకు నొకక
 న్నంటకు సంతసముఁ జెందుఁ టుచితము నీకున్.

క. అని పలికి యది నిజేచ్ఛం
 జనుటయు నయనంబునొవ్వి సై, పక పులి య
 వ్వన మమ్రీవన్ వాపోవుచు
 దనదు కృతఘ్నత్వమునన తా హతమయ్యెన్.

వ. కావున..

.క బలహీను లగుచు ధీమం
 తుల కెగ్గులు సేసి పొందుదురు కీడు మహా
 బలులయ్యు మ్రానిపోటుం
 బులుఁగుఁ బరీభవించి పెద్దపులి చెడ్డక్రియన్.

౬. అల్పు లుపకారులనే యవమానింతురు.



కోసలదేశంబున ధా

రాసమఁ డనఁగాఁ గలంపు రా జతఁడు నయ

వ్యాసంగము ధర్మంబున్

బాసి చరింపంగఁ దొడఁగెఁ బ్రజలు దలంకన్. 1

ఆరాజు సేయునెగ్గులు

కారణముగ జనపదమునఁ గఱి వగుటయు ము

న్నారాప్తంబు దమకు నా

ధారమ్ముగ నుండుకాకితండం బెల్లన్. 2

ఒకయెడం గూడుకొని.

3

ముంగిళ్ళ సెండువులు గా

నంగఁబడవు గలుగుపట్టునం గాపుఘనం

బెంగిలి మెత్తుకులు చల్లుట

యుం గలుగదు మున్నవోలె నుర్విఁ దఱుచుగన్. 4

కను బలు లిడలే రిచ్చటి

వెడనాయపుటాస లెల్ల వేగ విడిచి యొం

డెడ కరిగి నేరిచినక్రియఁ

గడుపులు యీంచుకొనుట కార్యము మనకున్. 5

అని కాకల్ తమదేశమున్ విడిచి భు

క్త్యాకాంక్ష నెందేనియుం

జనుచో దవ్వులఁ ద్రోవ నొక్కయెడఁ గా
సారంబులొనుండి క
న్దొని మోదంబున నీరుకాకు లనుప
క్షుల్ పక్షిజాతిత్వమా
త్రనిబద్ధం బగు బాంధవంబునన చే
రంబోయి ప్రార్థించుచున్.

ఉ. తోకొనివచ్చినఁ దొలుతఁ
దోయజషండము దన్ను తియ్యనీ
రేకట వోవఁ గ్రోలి దరి
ని మృగుచెట్టుల నీడ నుండఁగాఁ
బోకలు గట్టి వారిఖగ
ముల్ తమముందఱఁ బెట్టు మీలఁ బో
రాకలి యల్లఁ దీర్చుకొని
యచ్చట నద్దినరాత్రముండుచున్.

సీ. కదలి వేకువ నేఁగఁగడగుతో నవ్వుడు
నీరుకాకులు వచ్చి మీర లేమి
పనికి సేవోచ్చితికిఁ జనియెద రనిన మా
వసెయించుదేశ మపగ్రహమున
జలఁగిన నాహారములు లేక యందఱుఁ
బండిన భూముల కొండుకడకు

నరిగెడ మనిన వాయసములఁ గాతండ

వములట్టిదేని సేవలను నేల

గీ. యిచట నిల్వడింక దీక్షల నెన్నఁడు
జలచరములు నిందుఁ జాలఁ గలవు
ననుడుఁ గాకు లబ్బ వామిషంబులుమాకు
మేము నీదువెరవు లేమిజేసి.

క. కావున నుదరము లిచ్చట
నేవెరవునఁ బోచికోందు మే మనుటయు
మివిధ మెఱుఁగుచు నొండొక
తావునకుం బోవనిచ్చుట తగవె మాకున్.

వ. అని మఱియును.

క. కారండవమ్ము లనియెక
మీ రూరక కొలనికలుత నిలువుఁడు మీకా
హారంబులు గా నిచ్చులు
వారిచరోత్కరముఁ బెట్టుపారము తనియన్.

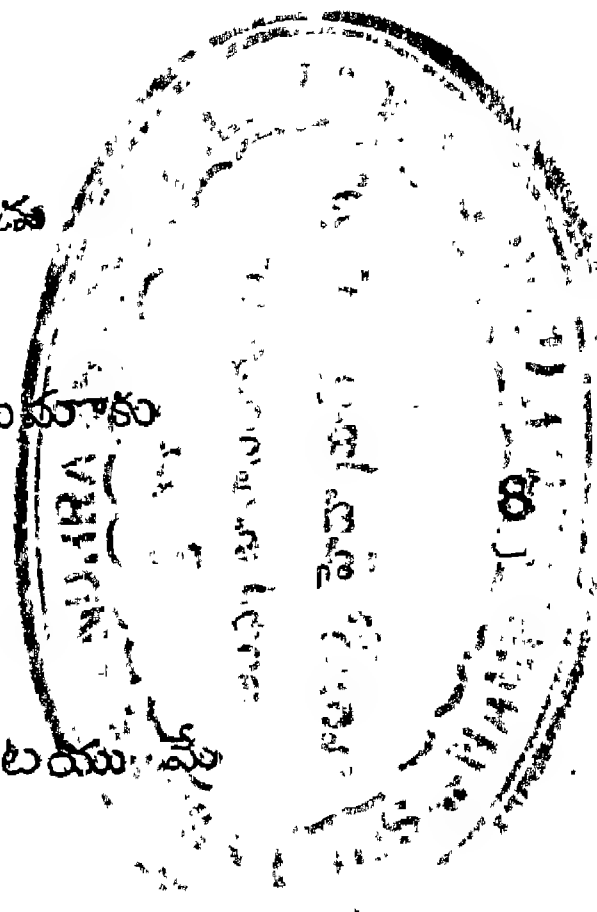
వ. అనుటయు నగుఁగాక యని నిలిచి.

మ. జలపక్షుల్ వెలివై వఁ గ్రొవ్వు గలమ

తస్యైత్రాతమున్ మ్రింగుచుకా

జలజావాసనమిపకుంజశిశిర

ఛామూప్రదేశంబులన్



లలిఁ గ్రీడించుచు నీలన స్థమితకా
 లం బచ్చటం బుచ్చి య
 బ్బలిపుష్పంబులు పుష్పదేహములతోఁ
 బ్రహ్మావముం జెందుచున్.

13

క. తమదేశంబున దుష్టి
 తము వాయుట యరసి యెఱిగి చనుచుండి విచా
 రము నేయఁ దొడఁగె నప్పుడు
 తమలో నన్నీచఖగవితానము లెల్లఁ.

14

క. కారండనములు మన కుప
 కారము చేసినవీ వీనిఁ గన్ను మొఱుగి పో
 నేరకయుండినఁ బ్రత్యుప
 కారము నేయంగ శక్తి కలదే పిదపన్.

15

వ. అనుచుకులు విని యందుఁ గొన్ని యిట్లనియె.

16

క. వీరికిఁ జెప్పక పోయినఁ
 జోరత్వమువచ్చుఁ జెప్పి సులభప్రీతిఁ
 వీ రనుపఁ జనినఁ బ్రత్యుప
 కారం బొకయపుడు నేయఁగావలయుఁ దుదిఁ.

17

వ. అట్లుగుటంజేసి.

18

క. వీరు మఱకుఁ జేసినయుప
 కారం బప్పుగ నొడేల కై కొనిపోవఁ

వీరివయిం దప్పొక్కటి

యారోపింపునముగాక యదియెల్లఁ జెనున్.

19

క. అనవుడు వీరలమీఁదను

నొనరింపఁగ దోస మొకటి యొనరినయది క

ల్గునె యనుచు వెదకి కొఱఁతలు

గనుఁగొని యన్నియును జలఖగంబులకడకున్.

20

వ. చని వాని నుద్దేశించి.

21

క. చిరజీవము మానామము

సతకేమా కొకటి యిష్టసంచారముమై

నదుగక మీ రిట నాపిరఁ

బరిభవములఁ బొంద నాపఁబడితిమి మీచేన్.

22

చ. నెల పదిప్రొద్దు లే మిచట

నిల్చిసమాత్రన మాకు మీర తెం

గిలినతతంబు వెట్టితిరి

కిల్బిషవర్తనులార యక్కటల్

కలుగవె యెట్టివారికి జ

గంబున నోడల బండ్లు బండ్ల నో

డలుఁ జనుదెంచునంట యక

టా వినరే యిటుఁజేయఁ గూడునే.

23

వ. అదియునుంగాక.

24

క. పుచ్చంబు లెత్తి మీవగు

పుచ్చంబులక్రిందు మాకుఁ బొరిఁ జూపుచు న
స్వచ్ఛ లయి నీటఁ గ్రుంకెడు

తుచ్చుల మిముఁ దిట్టఁ జాలుదుమె యెట్లె న్నఱ.

25

గీ. వ్రతులు మాలోన సగ ముండు) హార లిచటఁ

జేరు టాదిగ నొల్ల రాహరి మెపుడు

సరసిఁ గ్రుంకుచు మీదు పుచ్చములక్రిందుఁ

జూపఁ జూచుచుఁ గోతలు చుట్టుకొనిన.

26

వ. అని పలికి

27

క. మీకొఱగాములు సర్వము

మీకుండుంగాకయనుచు మింటఁగ్ లగొనన్

గా కా యని యటచుచు వెసఁ

గాకులు పూర్వప్రదేశగమనముఁ జెందెన్.

28

వ. అట్లగుటంజేసి.

క. ఉపకార ముత్తముఁడు తన

కృపమొక్కలమున నొనర్పఁ గిల్చిషుఁ డొకప్ర

త్యుపకారము వెదకం డొక

యపకారమె యోయు నొండె నాపదఁ జేయున్.

30

2. లోభము నాశనహేతువు.

సీ. విజయపురప్రాంతవిపినాంతరమునకు
 బోయ యొక్కఁడు వేటవోయి యచట
 వనహస్తీ గనుఁగొని వల్మీక మెక్కి భ
 ల్లమునఁ దుండము న్రుంచి సమయఁజేసె
 వానియెక్కిన పుట్టలోన వెల్వడి భుజం
 గం బక్కిరాతునిఁ గఱచె నంత
 వాఁడును మొలనున్న వాఁడికుఠారంబు
 గొని దాని వధియించి కూలి యీల్గె

గీ. నచటి కొక్కనక్క యరుదెంచి ముదమంది
 యేనుఁ గాఱునెలలు మానవుండు
 సప్తవాసరములు సర్ప మేకదినంబుఁ
 బోవుఁబొమ్ము తనకు భుక్తి కనుచు.

1

క. నేటి కివి గంటివెట్టఁగ
 నేటికి నీబోయింట నిడ్డనరము లీ
 పూటఁ గడపఁజాలవె యొక
 నాటం బ్రాణంబు సనునె నవసినమాత్రణ్.

2

క. అని తలఁచి యెక్కు పెట్టిన
 ధనువుఁ గదిసి దానికొమ్ముఁ దనగొంతుం గో
 లున మోచియుండఁ జెలఁగుచుఁ
 గొనయంబునరంబు లొయ్యఁ గొఱకఁ దొడంగెన్.

3

- గీ. నరము లొక్కఁడొకఁడు నానిచి కొఱకంగ
గొనయ మెల్లఁ ద్రెవ్వి ధనువుకొమ్ము
మిడిసి గళమునాఁటి పెడతల వెడలినఁ
గూసికొనుచు నక్క కూలి గెడనె. 4
- ప. అట్లగుటంజేసి లోభం బొప్పదు. 5

౮. అతివ్యయ మాపదకు మూలము.

- గీ. పెక్కునీళ్లు లేనట్టి యొక్కమడుఁగు
కేవల నున్నత మగునారికేళ మొకటి
చీకుకొక్కెర యొకటి వసించు నచట
వారిబహుతరజలచరాహార మగుచు. 1
- క. అది యొకనాఁ డంబరమునఁ
బదివేలు బకాదివారిపక్షులు సనఁగా
నదె నాకొలసాములు వో
యెద రని యడ్డముగఁ బాటి యొక్కడుప్రియముల్. 2
- క. కావించి మీర లూరక
పోవుట దగ దల్లభూజమున నిలుతు మదీ
యావాసం బది యచటికి
రావలయును బాంధవాభిరంజన మొనఁగన్. 3

వ. అని తనవసియించు నారి కేళంబును జూపి ప్రార్థించి మఱి
యును. 4

క. కొల నొక్కటి కల దచ్చట
జలములు నాహారములు ప్రశస్తరుచులతోఁ
గలిగెడి నేటికి మాటలు

కొల మెల్లను బొగడ విందు గోరి యొశర్తున్. 5

వ. అను పలుకులు విని బుద్ధిమంతంబు లగు విహంగములు
కొన్ని. 6

చ. వలవదు మమ్ముఁ నాఁగ గుణ

వంతుఁడ వీవు కొలంబువారిపైఁ

గలిగిన భక్తియుం బ్రియముఁ

గన్గొన సంతసమయ్యె నిచ్చలున్

నిలిచినఁగాని కాదె గమ

నింపఁగనిమ్మని పెక్కుభంగులన్

బలికినఁ బోవకున్నఁ గను

పక్షులలోపలఁ గొన్ని దానితోఁ. 7

క. ఈయాధ మిది యనంతము

నీయిర వెడలేదు నిలువ నీచెప్పినయా

తోయంబుల నాహారము

మాయెఱుఁగనియవియె యల్పమాత్రము లవియున్. 8

వ. అట్లుంగాక.

క. కనుకొఱకు వంద లివి మఱి

చను నొండొకదెసకు నీవు చాలవు నీకొ

క్కని కైనను జలదాగమ

మునయంతకు నోర్చు మమఁగు పోనిమ్ము మమున్.

చ. అనుటయుఁ బొత్తువారికృప

నన్నియుఁ గల్గెడు నన్నుఁ దోచిపో

యినఁ గులమెల్లఁ గన్గొనఁగ

నిప్పుడ మేను దొఱంగువాఁడజం

డనుడుఁ బతెత్తికోటి మన

కారడిఁ బాపముఁ బొందనేటి కి

ట్లని యితఁ డాడ నంచుఁ జని

రందఱుఁ గొక్కెరయింటివిందు లై.

వ. అట్లు పోయి.

మ. మడు వెల్ల న్వరఁజాడి మందుకయినన్

మత్స్యంబు లేకుండఁ

ప్పుడ యొండొంటికి మున్ను మింగి విహగం

బుల్ మాపు నిల్వంగ ని

క్కడ నిమ్మెమియుఁ జాల దంచుఁ జనినం

గారించు పేరాకటన్

మఱిసెన్ గొక్కెర కొన్నిప్రాద్దులకు హీ

నంబై నదేహంబుతో.

వ. అట్లగుటంజేసి.

14

క. వ్యవసాయము కొలదియు దే

శవిధముఁ గాలంబుఁ బూర్వసంచిత మగుసా

మ్ము నిచారింపక యుబ్బునఁ

దివిరి వ్యయమునేయునతఁడు దీనతఁ జెందున్.

15

౯. అవివేకులకు హితము దెలుపుటగూడ హానియే.

క. కానన మొక్కటబహుఫల

సూనక మొకప్రమాన నొక్క సూచీముఖము

న్వాసరమును దమలోపల

నూనిన నెయ్యమున నుండ నొకనాఁటి నిశిన్.

1

క. మిన్నెల్ల నీలమేఘ

చ్చన్నంబై యొక్కవాన సాంద్రజలంబై

మున్నగురిసి తుది నీదయు

సన్నపుఁ జినుకులును విషినచరబాధలుగాన్.

2

వ. ఎడతెగక యున్న సమయంబున వానరంబు చెలియగు

నగ్గిజిగాఁ డొకనాఁడు.

3

చ. మిమఁగుఱుఁబుర్వ వెన్న తగు

మృత్తి క్షప్తాదూన సంతఁజేసియొ

క్కెడనఱలోన నిడ్డ నది

యిమ్ములఁగ్రాలెడు రూపరేఖగాఁ
దడియని గూటిలోనఁ బ్రియ

దారయుఁ దానును నుండి సీతునం
గొడుఁగుర వోయియున్న సఖుఁ

గోఁతిఁ గనుంగొని చాలఁ గుందుచున్.

4

వ. నీడద్వారంబునకుం జనుదెంచి యతనితోడ.

5

క. వడఁకెదు గదయ్య వానకు

నుడుకువ లే దయ్యె రాత్రి యుగమునుగాకె
న్నఁడువేగునె యెవ్విధమున

నుడుగు న్నిబాధ యెట్టు లూరక నిలుతున్.

6

క. ఎడలేదు నిన్ను రమ్మనఁ

గడుసన్నము నాగృహంబు కపివర పెక్కా
డెడిదేమి యిట్టిపుట్టుగు

వడసినపుడకాచె నాదుపౌరుష మడఁగెన్.

7

ఉ. మచ్చిక రెట్టిగాఁగఁ దన

మందిర మొంది యభీష్టవస్తువుల్

నెచ్చెలు లెల్లఁ బొంది సుఖ

లీలఁ జరింపఁగఁ జేయలేమికిన్

వెచ్చనియూర్పు నించికొని

విన్నదవంబును బొంది నెవ్వగ

8

వ. అని శాస్త్రాలంబు పలికిన మృగేంద్రుం డిట్లయె.

33

ఉ. గోవుల విపులం దతిమి

కూడక ముట్టి భుజించు తచ్చరీ

రావృత మాంసపోషణము

నం దనిశంబును మేరు పెంచుటన్

గావిటువంటి కల్మషుని

కారపు మేనులు భక్ష్యభోజ్యముల్

నీవుదొలంగు మాకటికి

నేడును నోరైద వ్యాఘ్రపుంగవా.

34

వ. అని మదోత్కటంబు పలికినఁ బుండరీకంబు సలజ్జావసత
వదన ఖిన్నత్వంబునం దొలఁగి చనినఁ దదనంతరంబ కథ
నకుం డతనిం గదియంజిని మచ్చరీరంబున భవదాత్మ
రక్షణంబు గావింపందగునన్న నాక్షణంబ. *

35

క. వడినుటికి లొట్టిపిట్టను

మెడఁగోటలఁ గటిచిపట్టి మేదినిమీఁదం

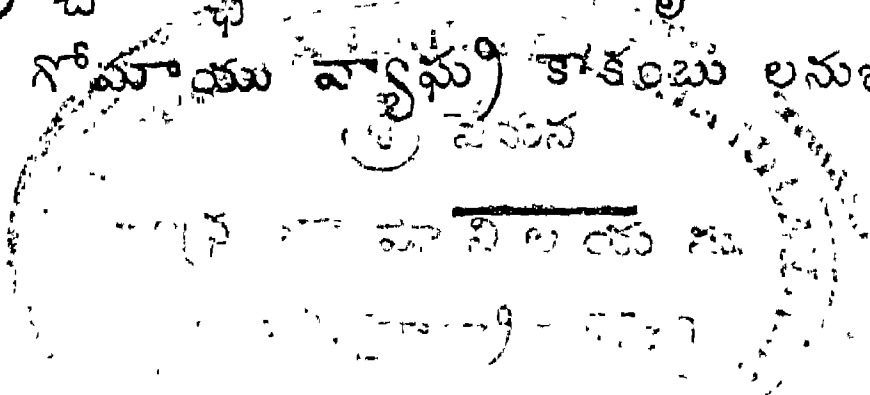
బడఁదిగించిన శాస్త్రాలము

నొడఁగూడిన నక్క తాను నుదరము వ్రచ్చెన్.

36

వ. వ్రచ్చి తచ్చరీరమాంసంబు మృగపతికిం బెట్టి తచ్చేషం
బు గోమాయు వ్యాఘ్ర కాకంబు లనుభవించె.

37



వ్రథమభౌగము.

శ్రవ్యజూచి నన్న నొప్పింపజాలవు
దాలకున్న నేనచత్తు నాశ
నీరమాంసమిపుడు ప్రియమున భక్షింపు
మనఘ నాకు దీన నగుముదరబు.

అనినం గాకంబునకు సింహం బిట్లనియె.
అల్పమాంసమిందు నాప్యాయనముగాదు
వట్టిహింస నాకుఁ గట్టనేల
యనిన నాలకించి యమ్మగేంద్రునితోడ
జంబుకంబు పలికె సామ్యభణితి.

నాదేహము నీకిచ్చితిఁ
గాదనక భుజింపు స్వామికార్యమునేయం
బోదిగల నాకు నిదె నీ
పాదంబులె దిక్కుసూవె పరమార్థముగన్.

1. అనిన విని మదోత్కటుండు కాకంబుతోడఁ బల్కినట్లు
యమ్మగధూర్తంబునకుం బ్రత్యుత్తరంబిచ్చినఁ బులి క
దియం జనుదెంచి సాష్టాంగ నమస్కారంబుచేసి వినయ
పూర్వకంబుగా నిట్లనియె.

క. ఎవ్వరు నేటికి నామెయిఁ
గ్రొవ్విర మాంసంబు గలదు కొను మాకలియన్
నొవ్వీయును దీటు నంతట
నవ్వల నాతోగ్యముగు మృగాధిప నీకున్.

స్వదతిగిన్బట్టిచోటను బు

భుక్షితుడై గురితంబు చేయఁగా

మదిఁ దలపోయకుండునె ప్ప

మాదముపుట్టుఁ దొలంగిపోడమా..

18

వ. అనినఁ గాకంబునకు శాస్త్రాలం బిట్లనియె మనస్వామి మ
హావ్యాధిపీడితుండును బుభుక్షితుండునునై యున్నయెడఁ
దొలంగిపోవుట భృత్యన్యాయంబుగా దెలిసి సమ్మఖంబు
నకుం బోవుదమని కదలునంతం గధనకుండుం గూడుకొ
న్న నన్నలువురుం జని సింహంబు బహిద్వాఘరంబునఁ గధ
నకుని నిలిపి మువ్వరుంజని మదోత్కటనకుం బ్రణమిల్లి
యిట్లనిరి.

19

గీ. అధిప గిరిగహ్వరమూల కుగ్రాటవులకు

శరిగి యామిషమబ్బక తిరిగితిరిగి

చిక్కితిమి నీవు చిక్కి నశింపనేల

విన్నవించెద మేమొక వెరవు వినుము.

గీ. కధనకుండు మిమ్ముఁ గార్యార్థియై వచ్చి

కొలిచినాఁడు గాని నిలువలేదు

వాఁడు నీకుఁ మాకు వలయుభోజనమగుఁ

బ్రచుము వదలి మట్టుపెట్టితేని.

21

వ. అని కాకంబు పలికిన విని మృగేంద్రుండు కర్ణస్పర్శచూ

ర్వకంబుగా హరిస్మరణంబుసేయుచు సభయవాక్యంబుల

సం. కొలిపించుకొని యిట్లు నేయందగునే వీనుమని యి
ట్లనియె. 22

మ. ధనదానంబును నన్నదానమును గో

దానంబు భూదానమున్

వీను మిక్కిలి యభయప్రదానమునకు

స్నిక్కంబు తుల్యంబులొ

సనరాదీయెడ నశ్వమేధ మఘపు

ణ్యంబున్ భయభ్రాంతుఁగా

చిన పుణ్యంబునఁ బోలదంచు సుజనుల్

చెప్పంగ వింటిందగన్. 2

న. అనిన గాకం బిట్లనియె. 2

గీ. కులముకొఱకువిడుచుఁ గోఱగానిపుత్తునిఁ

గులమువిడుచు నూరునిలుపుకొఱకు

భూమికొఱకువిడుచు బోరనగ్రామంబు

ధాత్రీవిడుచు నృపుఁడు తనకుఁ గాను. 25

మ. కావున మేమందఱముం గలిగియుఁ బ్రయోజనంబులేడు
సకల జంతురక్షకుండవగు నీ శరీరంబు నిలిచినంజాలు నా
దేహాంబీప్రాణ కాహారంబునేయ నవధరింపుమని పాయ
సంబు పలికిన విని మృగపతి యూరకున్నయెడ లబ్ధావకా
శ్చులై తక్కిన మువ్వరుం గూడుకొని యతనిముందఱ ని
ర్భయిండ్ పాయసంబు మఱియు నిట్లనియె.

నైచ్చినయట్లు సజ్జనుఁడు

వేటొకదుర్దశచేత నొచ్చునే.

8

క. ఓర్వం డెఱుంగక యుండఁగ

నోర్వం డెఱుంగంగఁ జూడకుండఁగ నోర్వం

ఙోర్వఁడు సూడఁగ సుజనుం

దుర్వం దనవారి కై న యొప్పము లెందున్.

9

వ. అని తగుమాటలాడి పెద్దయు వగచి మఱియు నప్పక్షి

యిట్లనియె.

10

గీ. కాలఁజేతఁ బేదగావు నీయట్టివాఁ

డకట యుండఁదగిన యాలయంబు

మున్ను జేసికొనని మోసాస నీపాల్లు

పడఁగవలసె నిపుడు నడికిరేయి.

11

క. అని పక్షి హితము చెప్పిన

విని వెంగలి యైనక్రోతి వీఁ డిరవున నా

లును దాను నుండి నన్నొక

పినుఁగుం గాఁ దలఁచికాదె ప్రేలఁ దొడంగెన్.

12

క. తనయింట దివియ యుండఁగ

నను గాయు మనండు నెగడి నాతోఁ గొఱమా

లినమాటల నిసుమంతయుఁ

గొనకుండఁగ నాడె నిట్టికుటెలుఁడు కలఁడే.

13

చ. తనకంటె యిల్లు గల్గె నంటె

తా దొర నాకంటె యిల్లు లేదు ! న
న్పనఁ గమఁ గ్రొవ్వె నీపులుఁగు

పుచ్చెద దీనిమదం బటంచుఁ బె
ళ్ళనఁ దరుశాఖ విర్చి కపి

యచ్చటి చేరువఁ బల్వలోదకం
బునఁ బడవై చె నంత వెఱ

పుట్ట ఖగాంగన గూయుచుండఁగన్.

14

వ. అప్పుడు.

15

క. అడిసినయెఱకలు నీళ్ళం

బడి బెగడిన మనసు గలుగు ప్రాణేశ్వరి న

య్యెడ నుడిపితెచ్చి యొండొక

యెడకుం గొని యేగి పక్షి యిమ్ముల నుండెన్.

16

క. కావున వివేకహీనుల

త్రోవం బోవలదు వారితోడి చెలిమి దా

సేవెంట నైన నాపద

గావింపకపోదు సుమతికలితుల కై నన్.

17

౧౦. సుమతిపగ మేలు విమతి నెయ్యమున కంటె.

క. మందరపురిఁ గాంతాజన

కందర్పఁడు గలఁడు రాజు ఖగవృత్తిసమా

ఖ్యందనరి బుద్ధిమంతులఁ

జెందఁడు సాక్షుఁడు గాఁడు శిశుకాలమునఁ.

1

క. గర్వోద్ధతచాపలమున

దుర్వర్తనుఁ డైన నృపసుతునిచే నిడుమల్

సర్వము గని తస్మంతులు

దుర్వారాసహ్యబహుల దుఃఖాన్వితులై.

2

వ. ఆత్మగతంబున.

3

సీ. అక్షరజ్ఞఁడు గాని యతనికి శాస్త్రపు

రాణాగమాదులు రావు సారఁగ

గ్రంథాధిగమశక్తి గలుగక శుద్ధవి

వేకంబులేదు వివేకశుద్ధి

కలుగక కర్తవ్యకర్మ మెఱుంగఁడు

కర్తవ్య మెఱుంగక కడఁగిచేయు

క్రియల నీగఁగరాని కిల్బిషంబులఁబొందుఁ

బాపుండు నరకకూపమునఁ ద్రోవు

సీ. నరకవాసి పేదనరుఁ డగుఁ బేదయై

కడుపుకొఱకుఁ బొతకములు చేసి

రౌరవమునఁగూలు గ్రహ్మణ నట్ల యా
పదలకెల్లఁ గుదురు చదువులేమి.

వ. అని చింతించుచుండ నక్కాలంబున.

సీ. ఎలుకవేటలపేర నేఁగి పట్టణములోఁ

బ్రజలయిండులు కూలఁద్రవ్వఁబంపుఁ
జెలఁగి జేగలకుఁ దొండలనేయఁబోయి

ద్రాక్షామంటపంబులు గాసినేయుఁ
గోడిపోరులపేర వాడలఁదిరుగుచుఁ

బొడఁగన్న కడవలఁ బాలియనైచు
వేటకుక్కలఁదెచ్చి విడిచి మందలలోని

మేకల కుసికొల్పి మెచ్చియార్చు

గీ. గాలకింకరులట్టి కింకరులతోడఁ

గూసి రాఁగూడి ప్రోద్దునఁ గడుపుదొరఁగి

వెడఁగుఁదనముఁ బ్రల్లదమును వేనవేలు

మదమూతోఁ జేయుచును రాకుమారుఁడిట్లు.

క. ఉరులును బోనులు గూళ్ళును

బరుసని చెద్దుములు గాలిపడగలు బొరిఁగిం

కరులం బొడిపించెడి యా

సరభసములు దక్క నొండు సైఁవ వతనికీక.

క. ఆనరపతి యనువుగ నొక

వానరపోతంబుఁ దెచ్చి వాత్సల్యముతో

దానిఁ బెనిచి యాయుధవి

ద్యానిపుణతఁ బొండఁజేసి యనివృద్ధిలుడున్.

8

కంచుకము దొడిగి కుండల

చంచత్కటకాతివేషచయమిడి శితఖ

డ్లాంచితరూపముతోఁ దన

కంచుకీయై యుండఁబనిచెఁ గదలక యెపుడున్.

9

ఆరాజు మందిరో ద్యానంబునకునేఁగి

యొకనాఁడు తాను బయోజములులుఁ

దడవుగాఁ గీడించి యొడలు నిద్రాలసం

బగుటయునందఱు నచట నచట

వసియింపుఁ డనిపంచి వనచర మొక్కఁడ

తోడరా దట్టంపునీడ నిలిచి

పరిమళమృదుసిత పవనంబు నెల్లనై న

గురివెందపందిరి గుఱ్ఱసెఱ్ఱ

సుప్తుఁ డగుచుండి వానరుఁ జూచి నన్ను

డాయవచ్చిన జీవుల వేయు ఖడ్గ

ధారఁ దునియంగ ననిచెప్పి కూరె నిద్రఁ

గపియుఁ బనిపూని భూపతిఁ గాచియుండె.

10

ఆసమయంబున.

11

. సునునోదామము రాజుకంధరమునన్

శోభిల్లు నత్తావికై

భ్రామరం బొక్కటిమూఁగ దానిఁగని కో

పవ్యగ్రమై కోఁతి ఖ
డ్డమునన్వేసినఁ దేటితోన ధరణి

కాంతావతంసంబుకం

తమ రెండయ్యె వినీతుఁ డైన పతిచే
ప్రభు చేటు దేకుండునే.

12

౧౧. చెఱుపఁదలఁచువాఁడే చెడిపోవును.

గీ. నందినీనామనగరంబునందు గలఁడు

బంధుకుం డనియెడు నొక బ్రాహ్మణుండు
ధనికుఁ డఁట తొల్లి యవిలంఘ్యుడై వఘటనఁ
బిన్నతై పుత్రుఁ యిండంగఁ బేవవడియె.

1

శ్లో. అప్పు డతం డాత్మగతంబున.

2

మ. బలవద్దైన్యము వక్త్రగహ్వరముగాఁ

బహుచ్ఛిట్టఁ గొన్నట్టియ

స్థూల మైచాటలుగోఁగ బొలకుదితం

బుల్లొగుట ల్లాఁగ దు

స్థిలయూరణ్యముతో భయప్రకరమూ

ర్థి కూర్మయై యుండఁగాఁ

దలమే వెల్వడఁజేయ లావుకలిమిన్
దారిద్ర్యశాస్త్రాలముక్.

3

ఉ. ఐనను దీనిఁ బాపఁదగు

యత్నము చేసెదఁగాక చిత్రవ

ర్తీనగరంబులో గుణగ

ర్తిష్టుఁడుఁ బూర్ణధనుండునై మదీ

యానుజుఁ డున్నవాఁడు విపు

లాఖ్యుఁడు వానికి సొమ్ముగల్గఁగా

నే నిటు బీదనై నవిధ

మిచ్చ నెఱింగిన వాఁడు కుందఁడే.

4

ప. అతం డొనంగు కనకము గొనివచ్చి యిచటం గర్వకుండ
నయ్యెద.

5

సీ. ఈలోక మింతయు నాలుగుపాళ్లు లిం

దొకట భిక్షుకులు సోమకులు నొక్క

పాలు శేవాశ్పత్తి బ్రదికెడువారు వి

ద్యోపజీవికులును నొక్కపాలు

వ్యవహార మాడెడువారుఁ దస్కరులును

నొకపాలు కర్షకు లొక్కపాలు

మొదలిపాళ్లు మూఁడుఁ బిదపటిపాఁలి

యనవరతంబును సపహరించు

గీ. నవహరించియు నంతంత కవి నశించు
 నవహృతం బయ్యు నది వృద్ధినందుచుండు
 గానఁ దగురాజు గలిగినఁ గరిసనంపు
 జీవనముఁ బోల దొండొకజీవసంబు.

6

క. అని తలఁచి కదలి కతివయ
 దినముల ననుజపురి చేరి తెరువున డస్సెన్
 దనువు మును బేదయై నలిఁ
 గినమావముకంటె మిగులఁ గృశమై యుండన్.

7

మ. అనుజాగారముఁ జేరివచ్చిన నతం
 డల్లంతఁ దా నగ్రిజుం
 గని సందేహము వొందియున్ గమనరే
 ఖామాత్ర శోధించి క
 న్నొని కన్నీరునఁ బాదము ల్గడిగి స
 న్మోదముతో నెత్తి దీ
 వన డగ్గుత్తిక డింద నాతఁ డదిమె
 న్వక్షంబుతోఁ దమ్మనిన్.

8

తదనంతరంబున.

9

విపులుం డగ్రజునకుఁ దగు
 నుపచారంబులు ప్రమోద ముత్కటముగ ని
 క్కపుభక్తిఁ జలిపి యాతఁడు
 విపన్నుఁ డగు టతనిచేత విని దుఃఖతుఁ డై.

10

వ. నిజపుత్రకళత్రసహితంబుగా నాతని నిష్టజేవతానిర్విశేషం
బున నారాధించుచుండ నొక్కమానంబు చన బంధుకుఁ
డు తమ్మునితో నొకనాటిరాత్రి యెల్లి యవశ్యంబునుఁ
దనకుఁ బయనంబు సేయవలయు నని నిర్భంధించి పలికిన
నర్థరాత్రీసమయంబున నవిప్రులుండు దనయంగణంబున
గతపరిసాంద్రమాధవీలతాచ్ఛన్నం బగు చూతకుంజంబు
క్రిందికిం బూర్వజం దోడ్కొని యేగి వేకువన యతనిప
యనం బగుటఁ దన్నిమిత్తంబు లగు మాటలాడి. 11

క. కొనిపోవరాదు తెరువునఁ
గనకము తెక్కలిఘనంబు కాకున్నను మో
వనురాదు పెద్దహేమం
బని యన్నకుఁ దెలియఁజెప్పి యకుటిలమతియై. 12

వ. అనేకనిష్కసహస్రమూల్యం బగు నొక్కమాణిక్యం ?
నికి మ్రింగ నిచ్చి మీరు ప్రభాతంబున జీర్ణమలిచాంబర
బులు ధరియించి యరుగునది యనిచెప్పి యిరువురు శయ
నస్థానంబుల కరుగుటయు. 13

క. వారలపలుకులుఁ దదావ్య
పారంబులుఁ దెలియనెఱిగి ప్రమదహృదయుఁ డై
చోరుం డొకరుం డచ్చటి
భూరుహమున నుండి వారు పోయినవెనుకన్. 14

ఉ. కన్నమువెట్టఁ జన్న నొక

కంచముఁ జీరయుఁ గాక యబ్బి చా
సన్నిలువం బ్రమాద మది

చాలఁగ లాభము చేరె నాకు నే
నీన్నిశి వుచ్చి వేగుతఱి
నిప్పటివిప్పుని గూడి పోవుచుం.

గన్నపువేట మాని మణిఁ

గైకొని ధన్యుడ నై చరించెదన్. 15

వ. అని నిశ్చయించి యచ్చట వాసి పోయి ప్రభాతం బగు
టయు. 16

గీ. సయనమై పోవు బ్రాహ్మణుపజ్జఁ దగిలి

సాధునోలె నాతనితోడ సముచితంపు

భావలాడుచుఁ దనచేయుపనికి ననువు

తలఁచికొనుఁ జోరకుండును దనమనమున. 17

క. నడుమ నలనడదు ముందటి

యడవిం దెగఁజూతు విప్పు నని తలఁచుచు న

య్యడవిఁ దరిసి యరుగఁగ న

క్కడఁ దెక్కలికాటు వచ్చి కడురొద్రమునన్. 18

క. ఇరువురఁ గట్టియుఁ గొట్టియుఁ

బరిభవములు వెట్టఁ బేదపన్నల మనుచున్

- గరుణముగఁ బలుకఁగాఁ గృప
యొరగినచిత్తముల వార లొండొరుతోడన్. 19
ఈయొడఘల కీకోకలు
- వేయెనను దగవు కపటవేషము లివి యీ
మాయలకు మనకు లేదె యు
పాయము చీరుదము వీరిఁబట్టి యుదరముల్. 20
అనుచుండ నందులో ముఖ్యులగువారు. 21
- వ్రీత్త మొకనికడుపు వ్రీయ్యంగ నందులోఁ
బసిఁడి లేక యన్నఁ బరుని బ్రదికి
యరుగనిత్త ముండినట్టైన నితరుని
వ్రత్త మిదియె కార్యవృత్త మనుచు. 22
నిశ్చయించి తమ యిరువురిలోపల నొకని వధియింప ను
ద్యుక్తు లగునమయంబునం జోరుం డాత్మగతంబున. 23
ఏనేమి తలఁచి వచ్చినఁ
దానేమి తలంచె నిచట దైవం బవురా
తా నొక్కటి తలఁపఁగ విధి
తా నొక్కటి తలఁచు ననుట తథ్యం బయ్యెన్. 24
పావనుఁడు బ్రాహ్మణుం డని
భావింప కకారణముగఁ బాపాత్ముఁడ నై
యీవిపుఁ జింపఁదలఁచితి
నావిధి యిట్లుండ నట్లు నా కేలబ్బున్. 25

ఉ. ఒప్పమి సేయఁడేనిఁ దగు

నుత్తమవంశజుఁ డేని నేరికిం

దప్పొనరింపఁ డేని నతి

ధార్మికుఁ డేని దురాత్ములైనవా

రప్పురుషావతంసమున

కాఱడి యెగ్గొనరింపఁ జూచినం

దప్పనె చేటు వారలకు

దై వముకన్నులు పుట్టుజీకులే.

26

గీ. ఇతనికడుపు వ్రొచ్చి యిం దిప్పు రత్నంబుఁ

గాంచిరేనిఁ దనదుకడుపు వ్రొత్తు

ధురక చంపిపోదు రూరక విడువరు

కడుపు వ్రొచ్చు పెట్టు గట్టి తనకు.

27

వ. అయినను.

28

క. తనకడుపు మున్ను వ్రొచ్చినఁ

గనకము లేకున్న నతనిఁ గాచెద రెట్లుం

దను విడువ రింక బహుచిం

తనములఁ బని యేల కాచెదంగా కితనిన్.

29

వ. అట్లుంగాక.

30

క. క్షీణకరుణచే బ్రాహ్మణుఁ

ప్రాణముఁ గొనఁదలఁచినట్టిపాపము మగుడం

బ్రాణంబుఁ గాచి యతనికిఁ

బ్రాణం బీకున్న నెట్లు పాయఁగనేర్చున్.

31

వ. అని కృతనిశ్చయుండె.

32

క. తనకడుపు మున్ను వ్రచ్చుం

డనుటయు నటుఁజేసివార లందేమి యుఁ గా

ననివారై యీతని వ్ర

చ్చిన యట్టుల కాదె యేల చెనఁటిగఁజంపన్.

33

వ. అనుచు నవ్విప్రుబంధముక్తునిం జేసి నిజేచ్ఛం జనుమను

టయు.

34

క. కూర్మలచే విడివడి సుత,

దారాదులఁ గలసి యతఁడు ధన్యుం డయ్యెం

జోరుఁడు వివేకమానస

చోరుఁడు నాకమున కరిగి సుఖియై యుండెన్.

35

క. అవివేకచరిత్ర మట్టిది

సవివేకచరిత్ర మిట్టిచందం బగుటన్

సవివేక హీను సంగతిఁ

దవులఁగవల దాపదలకుఁ దప్ప దలఁచినన్.

36

౧౨. మతిమంతు లుపాయముచే శత్రుల జయింతురు.

చ. ఒక పెనుగానలో నొకమ

హోన్నతభూజమునందు బాలశా

బకములఁ బ్రస్తుటప్రబల

పక్షములం గలవానిఁ బ్రోచి కొం

చొకశుకి యుండు సత్తరువు

నొద్దన చిక్కని వెల్లమానియం

దొక ఫణినాయకుండు గర

భోల్బుఁడుం దొకకోటరంబునన్.

వ. అట్లారెండును నుండ నంత నొక్కనాఁడు. 2

క. తొల్లియు నచ్చోటన తన

పిల్లలఁగొని చన్నబోయ పెద్దయుఁ గూరుం

డుల్లమలర నబ్బురుహ

మల్లన నెక్కి తనకూర్చునాత్మజయుగమున్. 3

క. చంచులు దెఱచుచు నటవఁగ

నించుక కృపలేక పట్టు టేర్పడఁ గనిశో

కించుచు రోధించుచుఁ బల

వించుచు నాతనికిఁ జిలుకవెలఁది యిటు లనెన్. 4

క. అన్నన్న లేవె పక్షులు

కన్నులు తెఱవనివి తిన్నఁ గలదే చనినా

మన్నిఁ గొననేల విడువఁ గ

దన్న యకట చంపఁగూడు వయ్య శిశువులకా.

5

చ. అనవుడు బోయ యిట్లను శు

కాంగనతో నడలంగనేల నీ

తనయులఁ జంప నేను బిసి

తంబులు బ్రాతియె నాకు వీనిఁ గై

కొని వెలవెట్టు వారికడ

కుం జని యమ్ముదు విల్చి వారునున్

బెనుతురు గాని వీని కొక

వీడ యొసర్పరు నమ్ము నెమ్మదికా.

6

క. అనవుడు దానికిఁ గీరాం

గన సంపఁగ నొల్ల వేనిఁ గనకముపైఁ గాం

క్షున పట్టితేని విడు నా

తనయుల నీ కేను జూపెదను హేమంబున్.

మ. ప్రకటశ్రీయుతుఁ డొక్క డీయడవిలోఁ

బాటచ్చర శ్రేణిబా

ధకు నుల్లంబున నోడి మొన్న తనయ

ర్థంబొక్కచో డాచెఁ గ

ప్పక యేజూచితి నున్న దాపసిఁడిఁ జూ

పంజాలుమ న్నున్నఁ బు

త్రాకులం గాచెద నెల్లనాఁడు నని పం
తం బాడి రక్షింపుమా.

8

మ. అనినం బెన్నిధి యప్పుడే కనిన య
ట్లానందముం బొంది యే
నిను నమ్మింపుదు సంచుశాబకముల
న్నీడంబులోఁ బెట్టి చ
య్యన భూమిజము డిగ్గి బోయ నియతుం
డై యొక్కచో నిల్చియు
ర్లును బోనుక వెసముట్టి నమ్మఁదగుప
ల్కుల్ పల్కె నిర్వంచనక.

9

వ. అప్పుడు కీరవవిత వానితో నిట్లనియె.

10

క. నమ్మిక లవియేమిటికిం
గ్రామ్మట వచ్చెదవె నీవు ఖగఘృగభహుదుః
ఖమ్ములకును నాచూపెడు
సొమ్ములపైఁ జేయి వెట్టి సుఖ వై నతుదిక.

11

వ. అనిపలికి యిదె రమ్మని తోడ్కొని చని.

౧. పూనుఁగాడియం భుజగంబు లోనున్న
వెలఁగ్రమాని వెడఁదతొలట సూపి
దీనఁ జేయివెట్టి లోన నున్నది నవి
శేష హేమ మనుచుఁ జిలుక చెప్పె.

13

ఉ. చెప్పిన వెట్టిబోయ వల

చేయటు సొన్నుడు సందు గన్నులన్

నిప్పులు రాలుచున్న మహా

నీయగరోజ్వలభీషణోరగం

బుప్పులవాయిదిన్న విష

ముగ్రోత నెక్కుడు దృష్టి చీకటూల్

గప్పగ నోరఁ బెన్నరువు

గ్రమ్మ మృతుండయి కూలె మేదినిన్. 14

గీ. ఆస పాపజాతి యఖిలంబుపైఁ బొలుఁ

బసిఁడిమీఁద నేలపాఱకుండు

పసిఁడిమీఁద నాసపాఠిసమనుజుండు

తనకు వచ్చుకీడు తలఁపఁ గలఁడె. 15

క. తనచే నసాధ్యుఁ డగు శ

త్రుని నన్యునిచేతనై నఁ ద్రొంగునటులుగా

నొనరింపవలయుఁ దా నెఱుఁ

గనివాఁడునుబోలె నీతికాశల మెసఁగన్. 16

౧౩. మొగమోటము ముప్పు దెచ్చును.

క. యక్షపురంబునఁ గలఁ డొక

యక్షుఁడు ప్రియభాషణుఁ డన నతనివనిత ప

ద్మాక్షి నిపుణిక యనంగల

దక్షుద్రీస్తేహుఁ డాతఁ డయ్యతివయెడన్.

1

క. ఆరమణి గర్భభరశ్చం

గారంబున నొప్పె బొరగణ మట్టియెడన్

క్షీరాబ్ధినాథునుత్సవ

మారూఢం బగుటఁ జూడ నని యేగుటయున్.

2

వ. ప్రియభాషణుండు నిపుణికతోడ.

3

ఉ. కొండికదాన వెన్నఁడును

గొత్తవినోదముఁ జూడ వింటఁ గా

వుండెద నేను నీవు నను

ముత్సవ మిమ్ములఁ జూడ నన్న నీ

వుండఁగ నొంటి నేఁ జనుట

యక్తమె కాదని పల్కితేని నీ

నిండిన చూలు మోచుకొని

నేర్తునె యచ్చటి కేను బోవఁగన్.

4

అనుటయు నీవటఁ జను మిటఁ

జనుదెంచినయంతదాఁకఁ జామా నీతా

ల్చినగర్భముఁ దాల్చెద నని

తనకుక్షిం జూలు మోచి తరుణిం బంచెన్.

5

చ. పనిచినఁ బోయి చూడ్కులకుఁ

బండు వనందగు నుత్సవంబు నిం

పెనయఁగఁ జూచి వారుఁ తమ

యిక్కలకుం జనఁగా రసాంతరం

బున మనమూఁది యింటిదెస

వోవుట మాని విభుండు మున్నఁ జే

సిన యుపకారమున్ మఱచి

చేడియ చింతయొనర్చె నాత్మలోన్.

6

ఉ. ఇంటికి నేను బోఁ దడవె

యెప్పటిగర్భము నిచ్చువాఁడు నా

కంటికి నిద్రలేక యడి

గైకొని మోవఁగ నేల వానిచేఁ

గొంటినొ తింటినో యతని

కుత్సితబీజము వానిమీఁదనే

త్రింటితి నింత నాకొరుల

దూఱు భాగదైయుఁ జూడ నేటికిన్.

7

ఉ. చూలు వహించి వెక్కుచును

సుక్కుచు నుండి ప్రసూతివేడనఁ

జాలః గలంగి యాపదను

జడ్డపడంగను నాకు నేల నా

పాలిటిదయ్య మద్దొసఁగు

వాపినఁ గ్రొమ్మల నేల పోదునం

చాలలితాంగి వేట యొక

యత్తుని గూడి నిజేచ్చ నేఁగినన్.

8

వ. అంతట.

9

క. కడు పథికముగాఁ బెరిఁగిన

వెడమాయంబేని నూర్పు వెడలక కడులోఁ

బడి యాలికి విలపించుచు

వెడఁగగుయత్తుండు ప్రాణవిరహితుఁ డయ్యెన్.

10

క. తగ దొరుల నమ్మ నెప్పుడుఁ

దగువారల నమ్మిరేనిఁ దగుఁగాక మహిం

బగవారల నమ్మఁదగదు

పగవారలకంటె వలదు భామల నమ్మన్.

11

. బలుపున మెలపునఁ గేళిన

కులభామిని వెఱచుఁ గూర్చుఁ గుమతిత్వమునన్

వల నెక్కించుకొనం బతి

కులమును బ్రాణంబు సొమ్ము కోమలి చెఱచున్.

12

౧౩. దుష్టుల నమ్మియు నమ్మకుండవలెను.

శ/22/

క. కూర్మోరగగ్రహణవిష

హరియనంబరగునొక్కఁ డతిశయవిషదు

ర్వారము నొక సర్పంబు న

భీరుండై పట్టి వెదురుఁబెట్టియఁ బెట్టెన్.

1

క. పట్టి దానికి నెరగాఁగఁ బట్టి యొక్క

మూషకమువై చిప్పెట్టియమున్నవోతఁ

గట్టిడించిన నురగంబుగఱవరాఁగ

నెలుక బెదరక దానితో నిట్టు లనియె.

2

క. నీ కుపకారము నేసెద

నా కభయం బిచ్చి కావు నా కార్యంబున్

నీ కార్యంబులు మేలై

చేకుఱు నాతోడఁ జెలిమి చేసితివేనిన్.

3

గీ. వాఁడు పట్టినపుడ వానిచే నైనను

జావవలయుఁ దనకుఁ జావు నిజము

చచ్చియున్న నన్నుఁ జంపి చావని నీకుఁ

జెఱనయుండఁ దలంచు టెఱుక యగునె.

4

క. ఏ నధికబలుండ నాచే

గానిది యీ యెలుకచేతఁ గానోపెనునే

తానాచెట యేవిధమున

మానుచు నిది కల్లయచుచు మదిఁ దలఁపకుమీ.

5

క. విను మెవ్వఁ డేకార్యం

బున నిపుణుఁడు దానియందుఁ బూజ్యుఁడు హీనుం

డనవలదు సూదినయ్యెడు

పని చిక్కనికఱుతచేతఁ బాగై యున్నే.

6

ఉ. చాలనభీష్టముల్ తనవ

శంబుగఁ జేయు నయోగ్యుఁడైన న

మ్మేలుఁ దలంచి దానియెడ

మిక్కిలి వేడుకసేత నేర్పగుం

గాలపువేటకాఁడు ఝష

కాంక్షన తా నుదకంబుమీఁదటన్

దేలెడు దృష్టిపై నిలుపు

దృష్టియుఁ జిత్తము నాదరంబునన్.

6

క. తనకార్యముకొఱకై హీ

నుని యొద్దకునై నఁ బోజను మహిం జండా

లునియింటి కుపశ్రుతికై

చనుననఁగా స్వార్థమూఁది సద్విజుఁడైనన్.

7

క. నా చెప్పినట్లు చేసిన

నీచెటవిడు నట్లుఁగాక నిలుపొపక నీ

వే చంపి నన్ను నోరను

వై చికోనిన మానునే భవత్తుతెల్లన్.

8

మ. చెఱయే బాపిన నిష్టమైన వలనం

జెన్నొందఁ గ్రీడించుచున్

జిఱుగప్పల్చువిమీలు బల్లు లెలుకల్

చిట్టెల్క లాహారముల్

వఱలన్ గుత్తుకబంటి తెమ్మెరలఁ గ్రో

లంబెట్ట పెంబాముతో

నెఱియున్ భోగముసుట్టునుంగలుగు నీ

వీక్షింపుమా నెమ్మదిన్.

9

క. అనవుడు నురగము సంతస

మున నాఖువుతోడ స్వప్నముననైనను గీ

డొనరింప నీవు నాచెలి

వనుమానముఁ దక్కినమ్ము మానందముతోన్.

10

చ. ఇక్కరండనిగ్రహమెట్లుడిపెదవుడుపుమనుటయు.

11

క. ఏ నొక మంత్రమునీతల

పై నుండి జపించి జపము వారించి తగం

గానినుఁ బిలిచెద కదలక

నీ నయనయుగంబు మూసి నిలు మందాకన్.

1

చ. అని నియమించి దాని శిర

మంజకయెక్కి కరండనిగ్రహం

బనువుగఁ జేసి యాఱునక

మప్పుడ పోయె ననంతరంబు లో

చనములు విచ్చించూచి మది

సంతసమున్ వగవుందలిర్పనా

కనుమన తానుఁ నేగి భుజ

గం బొకబొక్కవసించి యాత్మలోన్.

13

క. ఎలుక కపటమున నాక

న్నులు వ్రామెను మ్రింగలేద నో రెరియఁ గటా

తొలఁగెద నిఁకేటిబ్రతుకని

తలఁచె దురాత్మకుల కెందుఁ దగవులు గలవే.

14

క. కెలనికి మేలుగఁ దనకుం

గలిగెడు నింద్రిత్వమైనఁ గాదనుఁ దుదిఁదాఁ

బాలిసిన మేలని తలఁచును

ఖలుఁ డొకనికిఁ గీడుసేయఁ గలిగినఁ జాలున్.

15

వ. ఇట్లుండి దాని బిలద్వారంబెఱింగి యయ్యాశీవిషం బమ్మా

షకంబునకు చోషం బాపాదించు నభిలాషంబున.

16

గీ. దానిబొక్కకడకుఁ దా నేఁగి నాప్రాణ

సఖుఁడ యేఁగుదెమ్ము సత్వరముగ

నొక్కచోటనుండి యుచితస్థ్లావమ్ముల్

సేయవలె నటంచుఁ జీఱుటయును.

17

- క. తాఁగలు పెక్కులు లోపల
బాఁగై తను ముట్టినపుడ పట్టువడక లో
డాఁగి చని వెలికి వెలువడి
పోఁ గనుమలు గలుగునట్టి బొక్కయెదిరికిన్. 18
- వ. వచ్చి మృద్బద్ధంబైన బిలిద్భావరంబున నిల్చి యాద్విజ
హ్వంబుతో నిట్లనియె. 19
- క. నన్ను మును నీవు గాచితి
నిన్నుం జెఱ కేను వాపి నిలిపితి నాకై
మున్ను గల కరుణ మఱవక
మన్నింపుము నాకు నంత మానమ చాలున్. 20
- గీ. వియ్యమందఁ బోక కయ్య మోసర్చుట
చెలిమిసేత తమకుఁ దలము గాని
వారితోడఁ దగదు వలదు నీచెలిమికి
నేను హీనబలుఁడ నెంతవాఁడ. 21
- క. మున్నీవు నాకు వై రివి
మిన్నక కార్యాస్థమాత్ర మిత్రత్వమున
న్నన్న సహింపుదువే చను
మిన్నిపలుకు లేల వెఱతు నే నినుఁ జేరన్. 22
- వ. అనుటయు నయ్యహి సిగ్గువడి పోయె నమ్మావకంబును
సుఖంబున నుండె. 23

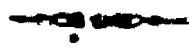
క. నమ్మక పోరాదనుతటి

నమ్మి రిపునిఁగలసి నమ్మనడచుట యొప్పున్

బిమ్మట నేమటక తొలఁగి

నమ్మక యుండంగవలయు నరవర వానిన్.

24



౧౫. కారణము లేనివని చేయరాదు.



చ. ఒక నగరంబుచేరువ మ

హాన్నత దేవగృహంబు జీర్ణమై

వికలతనొంది యర్థము భు

వింబడియుండఁగ దానిఁజూచి యు

త్సుకమతి నొక్కవై శ్మశ్రు డది

తొల్లిటియందము నొందునట్లుగా

నకుటిలవృత్తిఁజేయుఁడని

యర్థములిచ్చిన శిల్పకారులున్.

1

క. ఇయ్యకొని నగరుగట్టుచు

నయ్యెడ నొక చేవదూల మది పలకలుగా

వ్రయ్యుటకు నాడనాడను

జయ్యనఁ గీలములుగాడఁ జఱచిన పిదపన్.

2

గీ. పొద్దుచేరఁబడినఁ బోయిరిండ్లకువార
లాసమీపతరుల నాశ్రయించి
తిరుగు మర్కటములు దేవాలయంబున
కవత నివల మెలఁగునట్టి యెడను.

సీ. గుడియెక్కి తరులపైఁ గుప్పించునవియును
దరువులపై నుండి దాఁటినవియు
నురుతరశాఖల నూఁగామ నవియును
బ్రాకారములు ప్రాకి పొలునవియు
గోపురంబులమీఁదఁ గూర్చుండునవియును
గోళ్ళఁ బ్రక్కలువీపు గోతునవియు
నిమ్మచు బొమలెత్తి వెక్కిరించెడునవి
యొండొంటితోఁబోరి యోడునవియు

గీ. నిట్లు వానరయూథంబు లిట్లునట్లు
సహజమగు చాపలంబున సంభ్రమింప
వానిచోపల నొక వృద్ధవానరంబు
మూరముగఁబొటి తా విధిప్రేరణమున.

క. కీలాకీర్ణస్తంభము
లోలతమై నెక్కి నెఱియిల్ల నండంబుల్
వ్రేలంగ రెండుకరముల
సీలం బెకలించి లావుచేఁ దిగియంగన్.

క. విగువెడలి నీలయూడిన

నగచర బీజంబు లిటుక నానొప్పిగడున్

వెగడొంది మొఱలువెట్టుచుఁ

దెగియెన్ మర్కటము దానిత్రిమ్మట వింటే. 6

వ. కావునఁ దమకుం గారణంబులేని పనికిం జొచ్చిన మానవు

లు పెక్కుచిక్కులకు లోనగుదురు. 7

౧౬. స్వయంకృతాపరాధము.

ఉ. కలఁ డిల దేవశర్మ యనఁ

గా నొకయోగి యతండు పెక్కు ది

క్కులఁ జరియించి నేర్పెనఁగఁ

గూర్చిన యర్థము కంఠలోపలం

బాలుపుగఁ బోసినై చుకొని

పోవఁగ నత్తెఱఁ గెల్లఁగాంచి ము

చ్చిలుటకు శిష్యభావమునఁ

జేరి యొకానొక దుష్టనుండొగిన్. 1

గీ. నామమాషాఢభూతినా నటనమెఱసి

కదిసిభయభక్తులతనికిఁ గానఁబడఁగఁ

బరమ విశ్వాస మెసంగంగఁ బనులుచేసి
మెలఁగునంతటఁ దపసియు మిగులనమ్మి.

2

క. ఈకంధ నాకు వ్రేఁగని

చేసొన నాషాఢభూతిచే నిచ్చి యతం

డాకందువ వనమధ్య త

టాకముఁ బొలుపారఁజూచి డాసికడంకఁ.

3

క. అచమనం బొనరింపఁగ

నాచేరువ మేషయుగళ మత్యుగ్రముగాఁ

దోచియును మస్తకంబులఁ

దాచియుఁ దమలోనఁబోరఁ దానవ్యేళఁ.

4

గీ. తగరుదోయి తలలు దాఁకంగఁ దాఁకంగఁ

బగిలిర క్తమొలికిపడుచు గట్టి

కరడుకట్ట మాంసఖండంబుగాఁజూచి

ఫేరవంబుమిగులఁ జేరవచ్చి.

5

వ. ఆరక్తం బాస్వాదింపఁగోరి మేషయద్ధమధ్యంబని తలంప

నెఱుంగక దుర్బుద్ధియగు జంబుకంబు జిహ్వాచాపలంబునఁ

దద్రక్తం బుపయోగించు సమయంబున.

6

క. మునువాసివెచుక వెనుకకుఁ

జనితాఁకుతగళృపడుమఁ జచ్చిన నక్కఁ

గనుఁగొని వగచుచు భిక్షుకుఁ

జెనయఁగ నాషాఢభూతి నెలమిం బిలువన్.

7

త. హఃడంతకమున్న వసుభరితంబై న యాకంధ నపహరించి
చనిన నెటింగి మోసపోయితి నని భిక్షుకుండు దననునంబున
మేషయ్యున్దమధ్యంబున జంబుకంబునకును నామాధభూతి
వలనఁ దనకును శనన్ధకంబులయ్యెననుచుం జింతింపుచుం
బోయె.

౩

౧౭. వంచకుని వంచిందియే శాస్త్రీచేయవలయును.

త. గురుసరసీతటంబునకుఁ

గొక్కెరవృద్ధొకఁ డేగుదంచి ని
ర్భర నియమవ్రతాచరణ
భావముదోషఁగ మోమువాంచి కం
ధరముఁ గుదించి కన్నుఁగవ
దార్కొనమూసిన డానిఁజూచి య
చ్చెరువునఁ గర్కటంబచటఁ
చేరి మృదూక్తుల నల్ల నిట్లనున్.

1

గీ. మిగులనాకంటిపెల్లువ నోగిలి నీవు
చిక్కియును మీన్ముగదిసినఁ జీరకునికి
యద్భుతంబయ్యెఁ జెప్పమాయని కులీర
ముడుగ దానికి బకవిభుండనియెనపుడు.

2

స్త్రీ. ఏకొలంకులనైన నిట్టబట్ట మెలఁగెను
 మీనుల భక్తించి మేనుపెంతుఁ
 బెంచుచో నొకనాఁడు పిమఁగుఁజోతెనువార్త
 నాచెవినాటిన నాటనుండీ
 కడుపువిచారింపఁ గడువిచారంబునఁ
 జిక్కితి నేమని చెప్పవాఁడ
 ననినఁ గుళీరమేమని వింటివీవన్నఁ
 గొక్కెత కన్నీరు గ్రుక్కుకొనుచు

స్త్రీ. ననియెఁగై వర్తులిచటికి నరుగుదెంచి
 వలలు నూతలు మొదలుగావలయునట్టి
 సాధనంబులుగొని జలజంతుకోటిఁ
 బొర్చిగొనఁగవత్తు మనఁగను బొసఁగవింటి.

స్త్రీ. అనికుళీరంబుతో బకమపుడుపలుక
 నచటిమీసంబులన్నియు నాలకించి
 యోబకంబ మమ్మిందఱి నుద్ధరింపఁ
 గలిగితివి నేటియావద గడపవలయు.

వ. అనినంగొక్కెర యొకింతప్రోద్దు చింతించి మీకు నేజే
 యందగిన కార్యంబెన్నియనిన నామత్స్యంబు లిట్లనియె. ౧
 క. ఇంకని జలములుగలిగిన.
 నింకొక్క యగాధసరసి నిడినం జాలునె

సంకోచింపక మము నీ

యంకితి వాపుటకు నీవ యర్హుడవెందున్.

6

వ. అనిన నా బకం బిట్లనియె జాలరులవారింప నశక్తుండఁగా
ని మిమ్ము నొక్కొక్కరినె గ్రక్కున ముక్కునం గబళిం
చుకొని పోయి మీకు ననుకూలంబైన తావునఁ గ్రీమ
క్రమంబున సందఱను బెట్టి వచ్చెదననిన నని సమ్మతించు
టయు నాబకంబు.

7

ఉ. ముక్కుననొక్కటింగఱచి

మొక్కల మేమియులేకపాటి తా

నొక్క శిలాతలంబుపయి

నుండి రయంబున మెక్కివచ్చి వే

టొక్కటిఁగొంచుఁబోయి యది

యుం దిని క్రొమ్మఱఁబాటుతెంచి దా

నక్కఱదీఱ మత్స్యముల

నన్నిటిఁ జంపెను గాంక్షమీఱఁగన్.

8

వ. ఇట్లు క్రీమక్రమంబునం గతిపయదినంబుల నాసరోవరం
బునంగల మత్స్యంబులనెల్ల భక్షించి మఱియుం దనివించ
నక మత్స్యంబుల వెదకుచున్న బకంబుంగనుఁగొని కర్క
టకం బొక్కటి కదియంజనుదెంచి యిట్లనియె.

9

క. ఇమ్మడువు మీనములతో

నిమ్ములఁగూడాడి పెరిగి యిన్నాళ్ళును బ్రే

మమ్ముననుండితి నొంటిగఁ

గుమ్మర తేనింక నన్నుఁ గొనిపోవఁగదే. 10

క. నావుడుఁ గుళీరమాంసం

బేవెనుకను నమలియెఱుఁగ నిది నేఁడొసఁగెన్

దై వంబెయనుచు దానిని

వేవేగం గఱచిపట్టి విహగంబెలమిన్. 11

క. మును మత్స్యంబుల భక్షిం

చినయెడఁగుం గొంచుఁబోయి శిలపైఁదా వా

లిన మత్స్యమాంసమేదో

ఘనగంధం బెఱిఁగి యెండికడుఁజకితంబై. 12

వ. ఇద్దురాత్ముండు కపటోపాయంబున మోనంబులనెల్ల ని
చోటవధియించెనని యెఱింగి తనలో నిట్లని వితర్కించె.

క. సాహసములేనివానికి

నూహింపఁగ బ్రతుకుగలదె యొకట ధరిత్రిం

బాహువిజృంభితశత్రు

వ్యూహంబులఁజంపుఁ జచ్చునొంజెఘనుఁడిలన్. 1

వ. అని మఱియుం గుళీరంబు దన మనంబున. 15

ఉ. ఏలొకొ యుద్ధభూమి నొక

యించుకనిల్చి జయంబుఁగై కొనన్

జాలుటలేక పాఱుదురు

చావు శరీరము దాఁచఁ దప్పనే

కాలవశంబుగాక యది

గానక హీనుఁడు పాటుఁ బ్రాజ్ఞుఁడా
వేళఁ దొలంగిపో కనుభ

వించును నిందును నందు సౌఖ్యముల్.

16

ప. అదియునుంగాక.

17

పీ. వైరంబు కొఱగాదు వసుధ నెవ్వారికి

నట్టిది బలవంత మయ్యెనేని
తగిన సాహాయ్యంబు దలగూర్చుకొని పగ
సాధింపవలయు నుత్సాహాలీల

బలముఁ గూడకమున్న పగతుండు తఱివేచి

గొడగొనిచిక్కించు కొనియెనేని
నొదుఁగక పగరపై నుఱికి చంపుటయొండె

రిణమున వారిచేఁ జచ్చుటొండె

గీ. బాటి కలకాల మెవ్వఁడు బ్రతుకునంచుఁ

బ్రాణసందేహమునఁ డెగుఁ బ్రాజ్ఞుఁడెఱిగి

సాహసము చేయ నాకును సమయమనుచు

నుఱికి కొక్కెర కంతంబుఁ గొఱికి చంపె.

18

ప. ఇట్లు చంపి యాకులీరం బెటకేనియుం జనియె.

19

౧౮. భుజబలముకంటె బుద్ధిబలమే ఘనము.

ఉ. ఉగ్రవనంబులోన హరి

యొక్కయెడ న్వసించి సర్వశ

త్వగ్రహణార్థమై బహువి

ధంబుల మాంసముఁ దించునుండఁ ద

ద్యవ్యగ్రతఁ జూచి జంతుతతు

లన్నియుఁ గూడి మృగేంద్రపావప

చ్ఛాగ్రము లొడల ల్గడియ

నార్తిమెయిం బ్రణమిల్లి యిట్లనున్.

1

సీ. అవధరించు మృగేంద్ర యడవిజంతుసమూహ

మిదె విన్నపంబున కేగుడెంచె

నెట్లన్న నన్నింటి నెసరేగి యొక్కటఁ

జలపట్టి యొకనాటఁ జంపనేల

నిత్య మొక్కమృగంబు నీకుఁ గట్టడగాఁగ

బ్రీతి నాహారంబు పెట్టెఁగలము

సమ్మతింపు మనిన సకలజంతువులకు

నట్లకానిమ్మని యభయ మొసఁగి

యనుప నవి వోయి నిత్యకృత్యంబుగాఁగ

నుదయ మయ్యెడికొలఁదికి నొకటిఁ జంప

నది భుజించి హర్యక్షము ముదముఁ బొందు
నీవిధంబునఁ జరకాల మేఁగునంత.

2

క. పులి కోలుకాడు గావున

నలయక వరుసెఱిగి వాని ననుపఁగ నొకనాఁ
డొలసి యొక చెవులపోతుకుఁ

గలయఁగ నిలువరుస యనుచుఁ గ్రొక్కునఁ జెప్పన్. 3

గీ. పలుకు విన్నమాత్రా ప్రిణంబు చలియింప

శశక మపుడు మూర్ఖుఁ జాలఁ దూలి

తెలిసి కన్నదెఱచి దృష్టించి తలయూచి

దిగులుపుట్టి యాత్మ పగుల నొగిలి. 4

వ. ఆశశకంబు ముహూర్తమాత్రంబు చింతించి తెలివొంది

డెందంబు కొందలం బుడిపికొని వృద్ధుండయ్యను సాహసం

బుఁ దెచ్చుకొని తనలో నిట్లని వితర్కించె. 5

. కూరమృగనిగ్రహణాగ్రా

స్ఫారమహాబలమృగేంద్రు సాహస మెసఁగన్

వారెంతుఁ ద్రుంతు నొక్కఁడ

సారంబగు నాదుబుద్ధిచాతుర్యమునన్. 6

వ. అని మఱియుం దనమనంబున.

7

క. బుద్ధికి నశక్యమగు నని

యిద్ధాత్రిం గానఁగలదె యిదె గెలిచెద నా

బుద్ధిబలంబున సింహము

నుద్ధతి యణగించి ప్రాణముక్తికి బాంధవన్.

8

క. అనుచుఁ దలపోసి యాశశ

మనుమానింపుచును గదలునప్పటికి నినుం

డు నభోమధ్యగతుం డగు

డు నతిక్షుత్పిడచేఁ గడుంగ్రోధముతోన్.

9

గీ. అవుడుగఱచి కంఠీరవం బౌర యివ్వ

నమున మృగములు నేడు గర్వమున నేతి

దినదినంబును నాకుఁ బుత్తైంచుమృగము

ననుప విది యేమొకో యనునవసరమున.

10

వ. అమగులు తొట్టుపడంగా

నడలొందినయదియపోలె నయ్యెయ్యెడలన్

బుడమిఁ బడి మొగ్గి లేచుడు

గడుసరి యగుశశక మొయ్యఁ గదియం బోవన్.

క. అప్పుడు చూచి మృగేంద్రుఁడు

నివ్వులు కనుదోయినుండి నెగయఁగ నోరీ

చొప్పడదు వేళదప్పిన

యప్పటియశనంబు నాకు నహితం బగుచుకో.

1.

క. అపరాహ్ణవేళదాకం

గపటంబున నిట్లు రానికారణ మేమి

విపరీతంబులు పుట్టెనొ

విపినంబున నున్న జంతువితతికి నెల్లొ.

13

జ. అని యివ్విధంబున రోషావేశంబునఁ బలుకుచున్నమృగేంద్రునికు సాష్టాంగదండప్రణామంబులు చేసి శశకం బిట్లనియె.

14

జ. కినియక చిత్తగింపు మొక

కీమను నాదెస లేదు నేడు నూ

ర్యని యాదయంబువేళ నను

నొక్కమృగేంద్రుడు వచ్చి యడ్డగించిన నిది యేల యేలిక భు

జింపఁగఁబోయెడి నన్నుఁ బోవని

హ్మనిన వనంబు జంతునివ

హంబుల కేలిక నేన కానొకొ.

15

జ. అనుచుఁ బెద్దయుంబొద్దతండు నన్ను దేవరసమ్ముఖంబు నకుఁ బనిపించిన నిలిపి మఱియు నిట్లనియె.

16

క. నాకంటె నధికుఁ డెవ్వఁడు

నా కతనిం డెచ్చిచూపిన న్నిను మెత్తుకొ

లేకున్న నిన్నుఁ ద్రుంతుం

గాకని యతఁ డప్పు డనుపఁ గడుభీతిమొయిన.

17

క. ఆవిధ మెఱిగించుటకై

దేశర యున్నెడకుఁ బాఱుతెంచితి నీకుఁ

దేవల్పసినట్టి మృగమును

రా విడువం డనిన నతఁడు రభసంబెసఁగెన్.

18

క. ఏవంక నుండు సాహరి

యేవేళకు నాకుఁ జిక్కు నేనేభంగిన్

భావించి యతనిఁ గదియుదు

నావును సాతనికి శశకనాథుఁ డనియెన్.

19

క. సింగర బాఁకలిగొని సా

రంగాది మృగాలి వెనుక రయమునఁ జనుసే

వంగీకరించి కదలుము

వెంగలి మృగరాజుఁబట్టి వెఱచేమిటికిన్.

20

క. అను పలుకువిన్నమాత్రన

తన మదిఁ గ్రోధానలంబు దరికొన శశకం

బున కనియె నోరి! ముండఱ

వనమున వాఁడున్న దెనకు వడిఁ జరుఱుచుచున్.

21

సీ. అమృగేంద్రుండు మహాజఠంబునఁ బొఱ

సతనిముఠదఱఁ దాను నతిరయమున

నెలయించి చెవులపోతెంతయు దూరంబు

గొనిపోయి మున్నుఁచూచినయగాధ

జలములుగల కూప స్నవేశంబున

నిటచుండి సీతత్కృతికి నివాస

యోగ్యంబు నెల విదె యూహించి డగ్గటి

చూడుమాయనఁ దొంగిచూడునప్పు

డాత్మదేహంబు కూసజలాంతరమునఁ

గాంచి వేటొకసింహంబుగాఁ దలంచి

కన్నుగానక మ్మాప్యంబు కతన నుటికి

యపుడ మృతిఁబొందె దుర్బుద్ధియగుటఁజేసి.

22

వ. కావున నెంతటి బలవంతునై నను బుద్ధిబలంబునఁజేసి

బు

ద్ధిమంతుండు గెలుచు.

23

౧౯. క్రూరులనడుమ సాధులు మననేరరు.

చ. అతుల మహోగ్రకాననము

సందు మదోత్కటనామసింహ ము

ద్ధతిఁ జరియించుదానికిఁ బ్ర

ధానులు కాకము పుండరీకముకా

మతిగల జంబుకంబును గ్ర

మంబునఁ బంపొనరింపుచుండి యొ

క్కతటి నరణ్యదేశమునఁ

గాంచిరి యుష్టము నిండువేడుకకా.

1

మ. కని సీవెచ్చటనుండి వచ్చితనినం

గాకాది జంతుత్రయం

బుసకున్ నందనమాచరించి యనియెన్

మున్ స్థావాహుండు పీ

పున మోపింపగ మోసి డస్సి యెచటం

బోలేక దాగున్నవా

డను మీరేగతి నన్ను జోచినను వే

డ్కన్నిల్లు మీపొందునన్.

2

వ. అని పలికిన యుష్ప్రింబుసకు జంబుకంబిట్లనియె.

3

క. ఈ కాన నొక మృగేంద్రుడు

చేకొని సామ్రాజ్యపదవి జెన్నువహించున్

మాకతఁడు కలస్వామిగఁ

గైకొని సేనింతు మెల్లకాలము కడఁకన్.

4

క. నీవును మాలో నొకఁడవు

గావున మృగరాజు సమ్ముఖంబున నిడి నే

నీవిధముఁ దెలియఁబలికి శు

భావహామగుభంగి నీకు ననుసంధింతున్.

5

క. అనుటయు నాల్పొప్పియయును

దనమది ముదమంది వెంటఁ దగిలిన వానిం

గొనిచని మృగపతిముందట

వినయముతో నతనితెఱఁగు వినిపించుటయున్.

౪. ఆమృతేంద్రుండును నయ్యుష్ట్రంబు నభయవాక్యంబులఁ
బ్రమోదం బెరుంగంజేసి కథనక నామధేయంబిడి నాపూ
ర్వామాత్యులలో నీ వొకండవై యుండుమని నియమించిన
గోమాయు పుండరీక కాకంబులం గలిసి యతిన్నహంబు
నఁ బెద్దకాలంబున్న సమయంబున నొక్కనాఁడు మదోత్క
టుండు కాకవ్యాఘ్ర గోమాయూష్ట్రంబులం గనుకొని
యిట్లనియె.

7

ఉ. కల్యణునందు భక్త్యునును

గానక మేనుకృశించె రోగ దా

ర్భల్యము నాకుఁ గల్గుటను

భద్రగజేంద్ర శిరఃపలాద బా

హుల్యము లేమి నుద్ధతికి

నోపక చిక్కితిఁగాన దేహవై

కల్యణు మూను కై నడి సు

ఖంబగు పథ్యముఁ దెచ్చిపెట్టుడి.

8

౧. అని పలికిన మృగేంద్రునకు నన్నలువురు నేకవాక్యంబుగా
నిట్లనిరి.

9

౨. మీకుఁదగిన యాహారంబు మేముదెచ్చి

ప్రీతి నొకపూటకై నను బెట్టలేము

చాల నల్పులమగుట మాచంద మట్టి

దనిన మృగరాజు పొరికిననియె నపుడు.

10

పీపాటి యశనమబ్బిన

నాపాటిం బొద్దుగడపి యట్లుండెడ నా
కీపాపపుఁ దెవులొదవెం

జూపోపక దై వమిట్లు సొంపడఁగించెన్.

11

వడిఁబోయి మీర లిప్పటి

కడిదికి నేమాంసమైన గ్రక్కునఁ గొని రం

డెడనేయ కనుచుఁ బనిచిన

గడువడి నలువ్రునుబోయి గహనములోనన్.

12

పొదలుచొచ్చి చూచి పుట్టలువీక్షించి

చెట్టుగుట్టమొదలు చేరికొంచి

గిరులు సదులుఁ దొనలు జరికించి పరికించి

కాన నొకమృగంబుఁ గానలేక.

13

కాకవ్యాఘ్రగోమాయాష్ట్రంబులు నలుదిక్కులకుంజెదరి
వెదకంబోయి కథనకుండు జెలిగా నొక్కచో మువ్వరుఁ
గూడుకొన్న సమయంబునఁ గాకంబిట్లనియె.

స్వామిపనిపూనివచ్చిన చందమునకు

నడవిలో పల నేమియు నబ్బదయ్యెఁ

గంట కాహారుడై న యాకథనకాఖ్య

నతని కాహారముగఁజేయ ననువుగాదె.

14

తచ్చేషంబును మనకుఁ గొన్నిదినంబు లుదరపోషణంబు
నకుంజాలు గెతకాలంబున ననేక మృగమాంసంబుల వ

నలఁ బోషించిన రాజున కీనంకటంబుఁ బాపందగదేయ
నఁ గాకంబునకు నివి యిట్లనియె.

గీ. అభయమిచ్చి కరుణ నందఱికంటెను
విభవమిచ్చివట్టి విభునిమొరఁగి
మనము వీనిజంప మది నెఱింగినయేని
నాగ్రహించి మనల నాజ్ఞచేయు.

క. పేరెఱుకమాత్ర నధిపతి
చేరువ సంతంతఁ దిరుగు చిఱుతనినై నం
గారించెనేని సచివుని
భూరిమణుఁడు గినియు వీనిబొనఁగునె చంపన్.

వ. కావున మనస్వామి యెఱుంగకయుండ నతనిఁ జంపు
కార్యంబుగాదనినఁ బుండరీక జంబుకంబులకుఁ గాకం
ట్లనియె.

గీ. చావు తథ్యంబు మఁకు విచారమేల
పెక్కు దివసంబు లాకటిపెల్లు కుసుచు
హరికి నెచ్చోట నేమియు దొరకదయ్యె
నరయ నింతకు దై వికంబట్లకాడె.

చ. మది నధిక యుధార్తుఁడగు

మానవు డాలిని బిడ్డ నొల్లఁ డిం
పుదనర సర్పముం దనకుఁ

బుట్టిన యండములన్ భుజించు నొ